ÇINARALTI

Sayı : 47

MİLLİYET DERGİLERİ

HAFTALIK FİKİR VE SANAT MEC

BU SAYIDAKİLER:

Türkçülüğün «Âmentü» sü ..... Orhan Seyfi Orhon

Devlet ve Türkçülük ..... H. E. Erkilet

İdealsiz adamı çeviren boşluk ..... Peyami Safa

Tufan ağanın kahvesi ..... Fazıl Ahmet Aykaç

Atılaya ninni (şiir) ..... Halim Yağcıoğlu

Gece hayaletleri (şiir) ..... Leman Ç

Ali Şir Nevai .....

Öğüt (şiir) .....

Poyraz Hanı (hikâye) .....

...lli roman) .....

(şiir) .....

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Delhiden Üsküdara

Büyük bir şark seyahatı

Yazan : BARKIN

" Bu deve katarları şöforlerin en korktuğu setdi... „
—Delhiden Üsküdara—

1936 da Hindistanın içinden Üsküdara kadar kara yoliyle yapılan misli az görülmüş maceralarla dolu bu seyahat okuyucularımıza bütün abideleriyle, tarihî eserlerile, füsunile şarkı tanıtacaktır.

Gelecek sayımızda :

Bu harikulâde kıymetli seyahat notlarını neşretmeğe başlıyoruz !

Bu seyahatte: Şarkın ihtişamı, sanatı, güzelliği, ıztırabı, tarihi, bugünkü hayatı, her çeşit manzaraları, Türk tarihine ait şimdiye kadar görülmemiş vesikalar, her şey, her şey vardır!

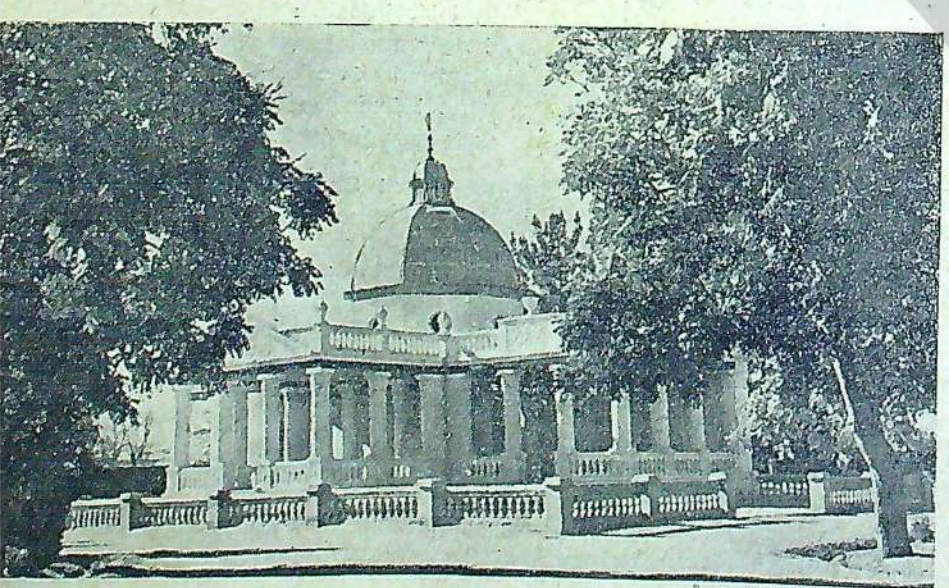

" Emir Habibullah Han Celâlâbadın güzel bir bağında yaptırılmış türbesinde yatar. „
—Delhiden Üsküdara—

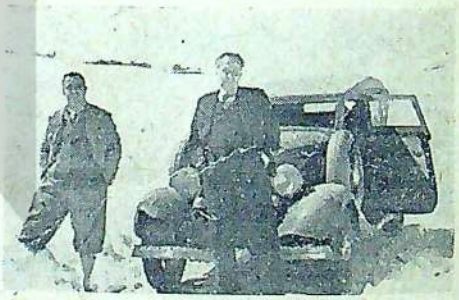

"Burada Emin Ali, beraber resmimizi istedi „
—Delhiden Üsküdara—

Gelecek sayımızda:

İktibas ve tercüme hakkı mahfuzdur.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
ORHAN SEYFİ ORHON

Basıldığı Yer :
Cumhuriyet Matbaası - İstanbul

KTİBASLAR :

Yabancı Mimar Gözile :

Türk Çeşmeleri

İstanbul Güzel Sanatlar Akademesi atelye profesörü yüksek mimar:

W. Schütte

Çeşmeler, İstanbul sokaklarının örgüsü içine, bayramlık elbiselerdeki pırlantalar gibi serpilmişlerdir, ve insan, şehirde dolaştığı zaman, gözleri bu küçük veya nispeten büyük yapılara, daima taze bir hazla dalar, gi- Küçük olsunlar, büyük olsunlar, hepsi- de seve seve meydana getirildikleri göze ar.

arkta, suya karşı duyulan bu sevgi ve et, Avrupadan şarka gelen bizlere do- Bizler suyun hayat verici kudretini nırız; bunu anlıyabilmek için, nadolu dağları arasında şı- ik bir suyun dört yanında, lar, ağaçlıklar, çayırlar, yemyeşil ler ve tarlaların, nasıl bir tılsım- en biter gibi, çıkı çıkıverdiklerini ş olmak lâzımdır..

Avrupa mekteplerinde, bize, hepimize, ndeki hasreti, «Bir geyiğin taze su iş- a» benzeten şarklı bir şairden bahse- akat onun bu hissinin kuvveti, bu derinliği, lâyıkile ancak burada dir. Ve her şeylerile, bize daima z veren çeşmelerin nefis tezyinat o bereketli suya karşı duyulan rlık hissinin kuvvetinden müteveli- ifade eder. Kupkuru, teknik bir me, sadece taştan mamul, alelâ- r su kabıdır; ve ekseri çeşmele- işekkili, dört köşe böyle bir kutu at öyle, dört köşe bir kutu ki!

Geniş bir çatı, suya gelenleri, güneş ve yağmurdan korur, ve çeşme duvarlarını geniş bir gölgeye boğar. Duvarlar, kitabe, her çeşit tezyinat, çiçekler ve beyitlerle örtülüdür. Böylelikle bu alelâde taş kap, bu dört köşe kutucuk nevi şahsına münhasır, heybetli bir kisveye bürünmüştür. Bazı çeşmeler bütün bir mahallenin şahdamarı mesabesindedir. Ve eski basma resimlerde; — meselâ Tophane çeşmesi etrafındaki — beşeri faaliyet ve kaynaşmanın alâka verici hatlarını görürüz.

Tezyinat ve kitabeler, çeşmelerin mermer kaplaması üzerine, büyük bir nefaset ve incelikle nakşolunmuş ve şekiller, en uygun renkler yardımile zevkle teressüm ettirilmiştir; alelûmum kullanılan renkler, altın yaldız ve yeşildir, fakat açık renk bir mermer üzerinde, tatlı ve hoş bir tezat teşkil eden kırmızı, ve mavi tonlara da raslanır. Rengârenk telkârî bir satıh onlara bir başka hayat verir.

Maalesef iyi vaziyette yalnız bir kaç çeşme muhafaza edilebilmiş; çokları, zamanla harap olmuşlardır. Bazıları o muazzam çatılarından mahrum kalmışlar, bazılarının renkleri solmuş, hemen hemen hepsi, yağmurun, çamurun kirli izlerini taşırlar.

Evkafla Belediye arasında, takriben bir sene kadar evvel, eski çeşmelerin imarı hususunda bir anlaşmaya varıldığı haberi bizi çok sevindirmiştir. Çeşmeler, — ilk plânda sanat bakımından en kıymetli olanları — temizlenecek ve imar olunacaklardır. Bu faaliyetin ilk kısmı, yani temizlik, çoklarında daha şimdiden tatbik olunmuştur. Böylece, meselâ Tophane çeşmesi, şimdi tertemiz, apaydındır; fakat ne yazık ki kirlerle birlikte renkler de silinmiştir; bu yüzden bu yapılar, kurşuni bir manzara arzetmekte, ve bu hal onları cansız, battal kutular halinde göstermektedirler. Faaliyetin ikinci kısmı, yani, hepimizin sabırsızlıkla beklediğimiz renklerin yeniden eski hallerine ifrağı işi, henüz başlamamıştır. Halbuki bu faaliyet, bu zarif tezyinatın gösterişlerini yeniden, iade edecektir ve hepimiz, çeşmelerin yeniden imarları faaliyetinin tamamlanmasından sonra, onları tekrar o eski kusursuz cazibeleri içinde, seyredebilmek hazzıyla daha şimdiden sevinç duyuyoruz.

W. Schutte

Güzel Sanatlar Akademisi atelye profesörü yüksek mimar

— Cumhuriyet gazetesinden —

Ağustos

nin yüzünü güldüren büyük

bu büyük zafer günü için

çekiliş hazırlamıştır.

iniz. Bütün bir milletin

Ağustos sizi de ayrıca

RADYOLİN

Sabah, Öğle, Akşam

Her yemekten sonra günde üç defa muntazaman dişlerinizi RADYOLİN ile fırçalayınız

İdealsiz Adamı Çeviren Boşluk

Yazan : Peyami SAFA

Nietzsche zahitlerin idealinden bahsederken (La généalogie de la Morale s: 282 - 284) bundan mahrum olan hayvan - adamın mânasızlığını belirtir. «İnsan niçin yaşıyor?» suali, «asetik» idealden mahrum olanlar için cevapsızdır. Bunlar insan kaderinin peşinde şu ümitsiz nakaratın çınladığını duyarlar: «Nafile!» İdealsiz insanı «Büyük bir boşluk çeviriyor, bu insan kendisini teyit etmeyi, tefsir etmevi, ikrar etmeyi bilmiyor, hayatın mânası problemi önünde iztırap çekiyor.» Fakat bu idealsiz adamın en büyük meselesi iztırabın kendisi değildir. «O, daha ziyade niçin iztırap çekmeli? sualine cevap verememenin azabı içindedir. Hayvanların en cesuru ve iztıraplara en dayanıklısı insan, iztiraptan iztirap olduğu için kaçmaz: Hattâ onu arar bile; elverir ki varlığının hikmeti ve bu iztırabın sebebi kendisine gösterilsin.» Fakat zahitlerin ideali sayesinde «İztirap izah edilmiş oluyor, büyük boşluk doluyor, her türlü nihilizm üstüne kapılar kapanıyor. Hayatın bu tefsiri hiç şüphesiz yeni bir iztırap getiriyor, eskisinden daha derin, daha mahrem, daha zehirli, daha öldürücü bir iztırap, çünkü bir hatanın cezası yerine geçiyor... Fakat bütün bunlara rağmen selâmet de getiriyor, çünkü artık insanın bir mânası var, artık «Rüzgârın koğduğu bir yaprak, tesadüfün zeki bir oyuncağı, mânasız bir varlık değil, artık bir şeyler istiyebiliyor.» ve böylece insanın iradesi, «Hiç olmazsa irade kurtulmuş oluyor. Beşerî ve daha ziyade «hayvanî» ve en ziyade «maddî» olan her şeye karşı zahitlerin bu kini; sanslardan, hattâ akıldan bu nefret; saadetten ve güzellikten bu korku; görünüş, değişme, oluş, ölüm, ceht, hattâ arzu dolan her şeyden bu kaçmak arzusu, bütün bunlar, anlamağa cesaret edelim, bir yok olma iradesi, hayata bir düşmanlık, hayatın esaslı şartlarını kabulden çekinme ifade eder; fakat bu hiç olmazsa bir irade'dir ve öyle kalacaktır. İnsan yokluğun iradesine sahip olmayı, hiç bir şey isteyememeğe daima tercih ediyor.»

Nietzsche bu satırları yazdığı zaman (1887), milliyetçilik henüz bir akide haline gelmemiş olduğu için, geçen asırları dolduran ascétique = zühdî idealin yerine millî idealin geçmeğe namzet olduğunu bilmiyordu. Bugün uçak ve denizaltı kahramanlarının, savaş meydanlarında vurulanların ölünceye kadar yüreklerini dolduran ve çarptıran mâna, ferdin cüce varlığından duyulan tiksinti içinde, milleti yaşatmak için, insanın — canına varıncıya kadar — nefsine ait bütün kıymetleri top yekûn feda etmeğe hazır olması iradesidir. Bu irade bütünün selâmeti ve ebediliği uğruna ferdin kendine kıymakta, şehveti gölgede bırakan bir keyif duymasından ileri geliyor. Ve bu irade, öylesine bir millî ideal hamlesi ki, taşıyanını ölüme bile fırlatıp atsa, peşinden büyük milletler ve medeniyetler yükseltiyor. Buna inanmıyan ve kendisinde bu kahraman yapısı bulunmıyan asker, ana vatan kıyılarından binlerce mil uzakta, denizin yüz metre derinliğinde, ciğerini sun'î balon havasile şişirerek, bir düşman gemisini torpillemek aşkile nefsine ait bütün tadları ve onun hülâsasından başka bir şey olmıyan canını tehlikeye atmaz; ordunun daha az tehlikeli hizmetlerine koşar. Çünkü insan, Sophokles'in cümlelerile «Karanlık denizlerin üzerinde fırtınalı Iodos rüzgârlarile kabaran dalgaları aşarak, gürültüler arasında yolna giden insan», «Toprağı, bu ebedi ve yorgunluk bilmiyen Tanrı'yi bile yoran, kuvvetli atların çektiği sapanı dolaşarak her sene onun bağrını alt üst eden insan», «Şu çok bilmiş insan, gamsız kuş sürülerini, ormandaki yırtıcı hayvanları, denizdeki türlü mahlûkları ipten örülmüş ağlarla tuzağa düşüren insan», «Dağın yabani hayvanını zekâsile yola getiren ve atın yelesi başına koşum, ve kimseye râmolmıyan dağ boğasının boynuna boyunduruk geçiren insan», Nietzsche'nin dediği gibi iztıraptan da, tehlikeden de, ölümden de kaçmaz; elverir ki ona bu fedakârlığının ulvi sebebi izah edilsin. İnsan ki hayvanların en cesuru, insan ki Allaha en yakın kul, en yaratıcı ve en kahraman, Okyanusların dibine iner ve stratosferlerin üstüne [illegible] yaşatmak için yaşar ve yaşatmak ölür. Fakat ona ekmek ve ideal veriniz, ekmek ve ideal, ideal, ideal!

Peyami SAFA

---

kışlamakla kalmıyarak, dimağ ve gönlümüze nakış ve hak dahi etmeliyiz. Çünkü bunlar sadece güzel sözler, hayal ve idealler olmayıp artık programdır. Bu sebeple ne kadar sevinsek yeri vardır. Çünkü hükümet «BİZ TÜRKÜZ, TÜRKÇÜYÜZ VE DAİMA TÜRKÇÜ KALACAĞIZ» dedikten sonra Türk ferdinin, Türk aydın ve köylüsünün, kendi Türklüğünü düşünür, Türkçülüğünü ifade eder ve kendi öz dâvalarını koyup giderken artık sıkılgan ve çekingen olmasına lüzum yoktur [3].

(Sonu gelecek yazıda)

H. E. ERKİLET

---

[3] Sayın Başvekil Saraçoğlunun Meclis'te okuduğu programda Türkçülüğe tahsis buyurduğu fıkralar hakkındaki düşüncelerimizi gelecek sayıda bildireceğiz.

Seçme Sözler

★ Azimet, nerede olursa olsun, görülmesi hüzün verici bir şeydir.

A. BRIZEUX

★ Yola çıkıp gözden ırak olmak, biraz ölmek demektir. Ed. HARAUCOURT

★ Malûmun değeri meçhul kadar büyük değildir. H. ALLORGE

★ Beni Allaha inandıran musiki olmuştur. ALFRED DE MUSSET

★ Kulak kalbin yoludur.

SAINTE - BEUVE

★ Hayvanlar zannedildiği kadar hayvan değildirler. MOLIERE

★ Espri sahibi çocukların çok yaşadığı vaki değildir. CASIMIR DELAVIGNE

★ Lâhana dikmek bile birisini tahlil etmektir. MUSSET

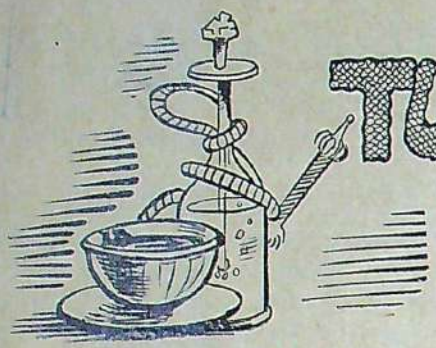

TUFAN AĞANIN KAHVESİ

Yazan : **Fazıl Ahmet AYKAÇ**

Üstat Fazıl Ahmet Aykaç'ın seneler-denberi hazırlamakta olduğu romanından nefis bir pasajı okuyucularımıza neşrediyo-ruz. Başlıbaşına bir sanat nefisesi olan bu parçadaki tiplerin çizilişindeki kudret, karakterlerin gösterilişi ve memleketi en rea-list bir gözle iç tarafından görüş, üstadın pek çabuk bitirmesini dilediğimiz bu eser hakkında bir fikir vermeğe kâfidir.

●

Gümüşhane ile Trabzon arasında yollar kapanmıştı. Kar, tipi, ölüm... Zigana'da çığlar düşmüş, etekleri altında kervanlar yoketmişti. Kırıklı'dan, Mavrangelden kasaba odun taşıyan köylülerin yüklerile beraber donduğunu söylediler.

Posta yok, telgraf yok, gelen giden yok.. Ancak her vakit her yerde kendine mutlaka bir iz bulan kara haberler, yine bütün rüzgârların, ölümlerin arasından kıvrıla kıvrıla insanların kulağına varıyordu. Daltabanda evler yıkıldı dediler. Beşkilise'de Mitrepolitle Zangoçu kurtlar paraladığı işitildi.

Ahmet Naim, başı gözü sarılı, ellerinde kalın tiftik eldivenlerile Tufan ağanın kahvesine girmişti. Tufan ağanın kahvesi! Burası Abdülhamit devri Gümüşhanesinin Cokey kulübüdür.

Eşraftan Ömer Ağa, Katırcı Mustafa, İncebacağın Kadir ve meclisi idare âzasından Uzun Mehmet efendi çetin bir söz çekişmesine tutuşmuşlardı. Birisi hiç böyle kış, böyle don görmedik, diyordu. Ötekisi ise aynı fikirde değildi. Ve otuz beş yıl evvel, daha korkunç tipiler olduğunu hatırlatarak söylendi durdu.

Ahmet Naimin pek az uğradığı bu kahveye girişi, dikkat uyandırmıştı. Zaten herkes ona hem yan gözle bakar, hem de (Tenekeli) derdi. Çünkü Ahmet Naim, hem çok gençti, hem de sürgün.

İncebacağın Kadir sordu :

— Kâtip efendi, sen ne dedin bu işe?

Saç sobanın yanında üstündeki karları silker. Ahmet Naim, cevap vermeden, hatip, sözüne devam etti :

— Zulumat bu efendi zulumat!

Kahvede oturanların biri, bu fikri kabul etmedi. İleriye yeni bir dâva sürdü :

— Bu afat be, afat!

Ve söz döğüşü yeniden başladı.

Oturanlar, birdenbire hırıltılı bir sesin, umumi uğultu ile nargile gurultuları üstüne çıktığını duydular :

— Zar tutma, şimdi tavlayı kafana geçiririm ha!

Müşteriler, kahkahaya başladı. Anlaşılmıştı ki kavga, Hacı Musa oğlu ile Ahont Hakkının arasında çıkmıştır. Hacı Musa oğlu, meşhur Pazvant Mehmedin oğlu idi ve Gümüşhanenin (Petron) u... Pek yakışıklı endamına zipka mintan, büyük bir çalım verirdi. Beline silâhlığı, başına da başlığı geçirdi mi Hacı Musa oğlunun neşesine son olmazdı. Ama kendisi kumarbaz mıydı kumarbaz. Eskilerin dediği gibi Ahond'a gelince.. Ona bu lâkabın nereden geldiğini bilen yoktur. Çocukluğunda bir halı işi için babasile Acemistana mı gitmişti, neydi? Böyle bir şey.. Lâkin kendisine herkes Ahont derdi. O da daima beraber gezdirdiği savatlı bastona bir, bu ahont kelimesine iki, hemen ayni ehemmiyetle sarılırdı.

Hiç umulmadık bir ses daha duyuldu:

— Sayei Şahanede kimse kimsenin başına bir şey vuramaz! Ağzını topla efendi!

Tıkalı bir musluktan sızar gibi damlıyan bu soluk ses, Kalok Şemsinin sesiydi. Kalok Şemsi, curnalcılığa özenirdi. Vaktile Suluhanda zenne rolüne çıkan kırklık bir erkeğe tutulmuş, sonra rakibi tarafından döğülürken kalçası çıkmıştı. O vakittenberi adına Kalok Şemsi derlerdi. Kahvede oturanlar, birdenbire başka bir sese kulak kabarttılar: Lâz Osmanın türkülerine ve çalmağa başladığı bağlamaya... Zaten Gümüşhanede Şiranda, Kelkitte onu tanımıyan yok gibiydi. Lâz Osman denilince, çoluk çocuk dört köşeden sökün ederdi. Sazından hiç ayrılmıyan âşık okumağa başladı :

Gemi gelir Mersinden
Yelkenleri tersinden
Aman hacı efendi
Bıktık senin dersinden
Bıktık senin dersinden!

Lâz Osman, yalnız tamburacı değil, gayet «nüktedan» dı. Hattâ eski deyişle «harf-endaz» bile! Tuttu, Ahmet Naime uzaktan bir taş attı :

Başında beyaz başlık
Nerelisin kardaşlık?
Sormak ayıp olmasın
Var mı cebinde harçlık?

Ve arkadan hem bir nükte savurdu. Hem de bir felsefe :

Kahve piştiği yerde
Pişip taştığı yerde
Güzel çirkin aranmaz
Gönül düştüğü yerde!
Gönül düştüğü yerde!

Artık kahve halkı neşeden köpürüyordu. Hattâ Hacı Musa oğlu ile Ahont Hakkı bile oyunu bırakarak Âşık'ı dinlemeğe başladılar.

Deniz üstü daneyim
Yıl urur pervaneyim
Varın deyin o yâre
Derdinden divaneyim!

Ahmet Naim bir taraftan çayını içi, bir taraftan da gülümsemeğe çalışarak düşünüyordu. Kendisini tıpkı Berlin Hayvanbahçesinde gördüğü bir kuşa benzetmişti. Bahçeyi gezerken dikkat etmişti ki o yanın her köşesinden getirilerek burada toplanmağa başlamış sayısız mahlûktan hemen hepsi yeni varlığına uymuştur. Yalnız kuş, bütün yaratılışa küskün gibi hep kendine düşünüyor, bazı acıklı fikir hatları halinde bir türlü gözlerini değmez bir noktadan ayıramıyordu. Şimdi kendisi de az çok öyle idi. Anadoluyu, tıpkı kötürüme bakar gibi nabızlarından tutup iyice muayene etmek istiyordu. Lâkin her şeye rağmen içinde bitmez bir hüzüntü ve

ı üzüntü ona sonsuz bir usanç işkencesi mişti demek yerindedir. Çünkü bitmez iç sıkıntısı bazan, Ahmet Naimin tâ canı kadar abanarak, enerji kemiren, ideal ndıran bir ruh malaryasına dönüyordu.

İstanbuldan Gümüşhaneye dokuz günde mişti. Şimdi bu mesafe ona, içinde kâi lar koşuşan, kehkeşanlar barınan gök sından bile uzun ve geniş görünüyor. çi bu halkı sevmişti. Lâkin bir türlü on an olamadığını görüp için için solarak ve ırılerek!

Babası merhum Hüseyin Hulki bey Nâbi n bir beytini tekrarlardı. Şimdi Ahmet min hatırına da o mısralar geliyordu :

klına mecnunların tahsin ki ketmi râz edip
a sipihre, geh derü dîvâra söyler söylese!

Fakat yavaş yavaş çıkıp evin yolunu tut k lâzımdı. Çünkü akşam oluyordu ve ar o kadar don tutmuştu ki ucu sivri ton ve altı boz çivili ayakkabılarla bile ürümek güçtü.

Tufan Ağaya kahve parasını verirken alaylı bir ağızla tekrarladılar :

— Yine buyurun beyim, bizi unutma n!

Lâz Osman da «tazene» sini durmadan lamasının telleri üstünde oynatıyordu:

Merekte sarı saman
Ağam yâr, paşam yâr
Gel sarılak bir zaman...

Lâkin Ahmet Naimin kapıya doğru yü düğünü görünce havayı değiştirdi :

Sarı kızın ayağında yemeni
Yaz gelende çiğner çayır, çemeni
Doldur, doldur mastikayı tazele
Sarardı gül benzim, döndü gazele!

Ve nihayet baklayı ağzından çıkardı :

El ele de tuttuk çıktık kalaya
Sarı kızı sevdik, düştük balaya

Bölük emini Kısa Mahmud, kaşlarını çatmıştı. Çünkü bütün bu telmihlerin nereye yöneldiğini anlıyordu. Seziyordu ki maksat, mutasarrıfın hanımı ile Ahmet Naimdir. Fakat hanımı kendisi de pek beğendiği için uzaktan uzağa kulağına çalınan dedikodulardan kendi kabadayılık şerefini zedelenmiş sanıyor ve içindeki kıskançlık, yavaş yavaş Ahmet Naime doğrulan bir kin silâhı oluyordu. Yanındaki Piç Aliye döndü:

— Ağa, şeytan diyor ki şu pırtıkaya palayı bir gösteresin de öğrensin. Zaten bir solukluk canı var!

Yemenici Kel Temo, söze karıştı. O çok gün görmüş ağır başlı bir jandarma çavuşuydu ve eski zaman Romalılarına benzer sert bakışlı yalçın bir tipi vardı. Kendi çapraşıkça şivesile dedi ki :

— Çocuk mu olıysin, hâşâ buradan, hâşâ meclisten cıkarı; elin soyhasına mı bakıysin? Vazgel hele vazgel!

Kahve halkında bir hareket oldu. Yavaş yavaş herkes (capulisını), kundurasını giyiyor, başlığını sarıyordu. Hiç yerinden kıpırdamıyan yalnız bir kişiydi: Lâz Osman! Koca Âşık, coşkun bir çağlıyan halinde köpürüp duruyordu :

Bir bölük, iki bölük, üç bölük turnam
Çekilir havaya, dökülür teller
Ürkütmeyin turnamı boş kalır göller

Ahmet Nahim, tam Tüfekçi Hüseyin efendinin dükkânı önüne gelirken karşısına birisi çıktı :

Halit onbaşı.

— Merhaba beyim!

— Merhaba Halit onbaşı! Ne haber?

— Beyim seni, Mutasarrıf Paşa çağırıyor.

— Peki ama, posta geldi mi?

— Evet beyim, şimdi geldi.

İkisi de beraberce yürüdüler..

Fazıl Ahmet AYKAÇ

463

Uyu derinlerinde,
Hür vatan sularının.
Senin olsam yerinde,
Tatsam uykularının,
Eşsiz heyecanını.

Uyu hey!
Uyu nenni!
Uyu kahraman şehit!

Büyüdün ölmek için,
Türklük sana minnettar.
Ağlamak, hayır niçin?
Şehit kalblerde yatar,
Toprakta değil yerin.

Uyu hey!
Uyu nenni!
Uyu kahraman şehit!

Kirpiği yaşlı anan,
Arkanda kalıversin.
Tek şey var: yalnız vatan,
Vatana ömür versin,
Aâah, ey mutlu yiğit.

Uyu hey!
Uyu nenni!
Uyu kahraman şehit!

Halim YAĞCIOĞLU

Gece hayaletleri

Karanlık dalga dalga ürperirken odamda
Bir sihirbaz perinin gözleri yanar camda..
Ağır ağır dolaşır bir gölgenin her damda,
Korkunç iskeletleri...

Gölgeler duvarlara vahşi baykuşlar işler.
Rüzgârın hıçkırığı bir ah gibi genişler.
Yıldızlar ince ince yorgun geceyi dişler,
Morarırken etleri...

Beyaz kanatlarile raksediyorken kızlar,
Duvardaki saatte sükûtun nabzı sızlar.
Uzaklaşır yanımdan ağarırken yıldızlar,
Gece hayaletleri...

Leman ÇİÇEKDAĞI

Güzel Sanatlar

Sanatlar Akademisi, birçok güzi- lerin huzurunda sayın Maarif Ve- san Âli Yücel'in, mektebin kuru- i ve geçirdiği safhaları çok etraflı, anlatan bir nutkile açıldı. «Tezyi- tlar» sergisinin uyandırdığı derin yanında Türk gençlerinin diğer sımlarda gösterdiği muvaffakiyetler de az eğildi. Güzel sanatlara karşı gençlerimizin müstesna kudret ve kabiliyetine bir misal olan sergi hakkında okuyucularımızı aydın- latmak için müesseseden topladığımız malûmatı müşahedelerimizle birleştirerek neş- rediyoruz.

***

Sergiye Akademinin bütün şubeleri iştirak etmişlir. Şimdiye kadar — ekseriya — sadece resim, heykel sergilerine ve bazan da mimari sergilere sahne olan Akademi, bu defa resim, heykel ve mimariden başka Tezyini Sanat Şubelerinin iştirakile cidden büyük diye tavsif olunabilecek bir sergi meydana getirmiş bulunuyor.

Bu serginin bir hususiyeti de Tezyini Sanat Şubesine ait eserlerin mühim bir kısmının mamûl eşya halinde teşhir edilmiş

Türk tezyinî sanatlar şubesi eserlerinden

bulunmasıdır. Bu, alelâde bir yenilik değildir. Şimdiye kadar meselâ mobilyada yeni örneklerin piyasaya hâkim; fakat zevkten, sanat telâkkisinden, stil hakkında en ufak bir yenilikten mahrum kimseler tarafından verildiği malûmdur. Bazı mobilyacıların mağazalarında görülen üslûpsuz, her hangi bir asra maledilmesi imkânsız eşya bunun en canlı delilidir. Halkı bu fena örneklerden kurtarmak, ona hakiki sanat eserlerini müşahhas olarak göstermekle mümkündür. Zira mücerret olan projeler herkese aynı şeyi ifade etmez. İşte Akademi, sergide teşhire başladığı eşya ile mühim bir noksanı gidermiş, büyük bir ihtiyaca cevap vermiş bulunmaktadır.

***

Türk tezyinî sanatlar şubesi eserlerinden

Yüksek mimarlık şubesi :

Şubede sergiye iştirak eden kısımlar şunlardır :

1 — Şef Sedat Eldem, Prof. Arif Hikmet Holtay ve Şüttenin proje atelyeleri.

2 — Prost'un şehircilik atelyesi (dördüncü ve beşinci sınıflar).

3 — Seyfi Arkanın şehircilik atelyesi (üçüncü sınıf).

4 — Milli mimari semineri.

5 — İnşaat, bina bilgisi, betonarme statik, iç mimari, tasarı geometri, mim resim, mühendislik bilgisi gibi tatbika derslere ait vazife örnekleri.

6 — Bu seneki diploma projeleri.

7 — Bazı profesörlerin şahsi sergileri.

***

Proje atelyelerine tahsis olunan kısım :

Sedat Eldem, Arif Hikmet Holtay Şütte atelyelerinin sergilerine şubenin

Türk tezyinî sanatlar şubesi eserlerinden: Ebru üzerine talik

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 42 — Cumartesi 11 Temmuz 1942

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 15 Krş. — Cilt : 2

Mucize

Yazan : Yusuf Ziya ORTAÇ

1939 harbi yeni kahramanlar doğuruyor: Bulutlar arasından bir yıldız gibi düşen altın başlı çocuklar.. Deniz altı âlemine gömülen, ipek saçları perçim perçim yosunlaşmış delikanlılar.. Ömürlerini,, temmuz çölünün ak ateşinde yakan gençler.. Bunlar, makine asrında, insan ruhunun son mucizeleridir.

Don nehri, şarapnel yağmuru altında lâstik teknelerle geçildi.. Karadenize, sarp dağlardan hücum botları indirildi.. Sivastopolda, her kaya ve her pençere ayrı döğüştü.

— Mucize!.. Mucize!..

★

Sanki, nal sesleri Paris varoşlarında çakan Attila'nın soyundan gelmiyoruz.. Sanki, bayrağını Hindistan'a diken Gazneli Mahmut Türk değildir.. Sanki, Bizans imparatoru Diyojenis, iki yüz bin süngüyle Aslanın kırk bin kılıcına esir düşmedi.. Sanki, «yıldırım harbi» ni, yüz yıl evvel, isminin başında tarihe sokan Yıldırım Bayezid'i tanıyoruz.. Sanki, yetmiş parça gemiyi, bir gece içinde, Dolmabahçeden, dağlar aşırarak Halice indiren Fatih Sultan Mehmet bir Türk kanı değildir.. Sanki, Mısır ve Çaldıran kahramanı Yavuz doğmamış.. Sanki, orduları Viyana kapılarına dayanan, donanması Fransa ve İspanya kıyılarında zaferle dolaşan Kanunî bizim tarihimizde yatmıyor.. Sanki Barbaros yoktur, Piri Reis yoktur, Turgut Reis yoktur, Kılıç Ali Paşa yoktur, Pilevne yoktur, Çanakkale yoktur.. Ve sanki, daha dün, İnönünde, 30 bin tüfekle 40 bin tüfeği, 102 topla 220 topu, 55 makineli tüfekle 3134 makineli tüfeği biz yenmedik!

Mucize!.. Mucize!.. Bütün Türk tarihi bundan başka nedir ki?

Yusuf Ziya ORTAÇ

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 760, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserl neşredilsin edilmesin sahipleri iade edilmez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE

Sayı 42, 11 Temm 1942

Bir medeniyetin sonu

Veya

İnsanlara dünyada cennet vadeden ebedî yeni medeniyete doğru

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

«İnsanları buhran ve intikal devrelerine» sokan sebepler artık «tarihte malûmdur». Dünya kurulalıdan beri beşeriyetin başına gelmiş ve gelecek türlü felâketler ve rahatsızlıklar hep insanlar arasında hüküm süren din, mezhep, sınıf, milliyet ve menfaat «tezat ve ihtilâf» larından çıkmıştır. İnsanlar, geçmişlerinin bir hikâyesi olan tarihlerinden istifade ederek beşeriyeti ebedi medeniyete ulaşmaktan daima meneden bu akıl ve mantığa dayanmıyan köhne abidelerden kurtulabildikleri gün «cemiyet, aklî bir düzenle idare edileceği» yeni bir medeniyet nizamına nail olacaktır.

«Akıl, vicdan üzerine kurulmuş bir ilmî füş, insan bütünlüğüne, insan sevgisine ve bağlılığına dayanmış bir ahlâk, tabiati sevmiyen ve sonsuz bir neşe ve huzur içinde insanî en büyük kuvvet harcamıya götürecek bir cehit ve iman ve müspet bilgilerden ve teknikten sonsuz istifade ile buna inanmış modern bir kafa yeni medeniyetin temeli olacaktır.» Bu medeniyet şimdiye kadar gelip geçmiş dinci, dar milliyetçi ve kapitalist medeniyetlerin «hepsinden farklı, büyük ölçüde bir dünya medeniyeti olarak kurulacaktır. Her millet, her insan *tek imana* bağlı, *tek yolun* yolcusu olabildiği gün insan hayatı ebedileşmiş, cennet başlamış demektir.»

Bu düşünceler ve tırnak içine alınmış sözler «Bir medeniyetin sonu» adlı yeni kitabı yazan bay Ahmet Hamdi Başara aittir. Müellif, iktisadi devletçilik serisinin beşinci kitabını teşkil eden bu yeni eserinin giriş yazısında «bu kitap en az 1000 sahife olmalı idi. Çünkü ben bu kitapla insanları birbirine boğazlatan büyük fikir ayrılıklarının sebeplerini incelemekteyim» diyor. Hamdi Başara göre bu fikir ayrılıklarını yaratan amillerden birisi milliyetçiliktir.

Sayın müellif «Yapılan harbe ancak fikir yolile son verilebileceğine, rahat ve yeni bir dünyayı yalnız insanları vicdanlarından kavrıyacak bir fikrin yaratabileceğine» inanmaktadır. «Bugün dünyayı birbirine düşüren korkunç harb belâsından insanlığı kurtaracak tek yol, insanca fikirden ibaret kalmıştır. Harbedenler, din ve kan kavgası içinde birbirlerini yiyen geri milletler ve vahşiler değildir. Çarpışanlar dünyanın en medenî, en ileri milletleridir. Garp ... beş kıtada nerelere yayılmışsa, ... biribirlerile oralarda döğüşü-

«... Biz ıstırap çeken medenî insanlığa, kendilerini kötü yola götüren şeyin içlerinde yaşıyan şeytanî bir görüşten doğduğunu söylerken, sadece bir insan gibi konuşuyoruz. Geçmişe ait her şeyin hesabını unutarak, her türlü zulüm ve istismarın en ufak intikam duygusu dahi var ise kalbimizden söküp atarak konuşuyoruz. Artık garp ve şark, bütün insanlık, henüz sönmemiş bir hakikat ışığına hız vererek insan kardeşliğini tanıyarak garbın müspet ilimlerde ve teknik yüksek gücünden ve üstünlüğünden de istifade ederek rahat ve mesut bir insan cenneti yaratalım. Eskileri unutalım. Yalnız onlardan ibret alalım. Tarihte şimdi yaşadığımız gibi devreler geçirmiş insanların ve kavimlerin âkıbetine uğramadan insanlığı ve medeniyeti kurtaralım.»

Evet sayın Hamdi Başar, barış hem de büyük bir insaniyet barışı istiyor. İnsanlar arasında din, mezhep, milliyet ve menfaat farkları kaldıkça bunun mümkün olamıyacağını tarihten ibret alarak söylüyor. Ona göre eskiler unutulmalıdır. Fakat eski unutulunca ondan ibret almak imkânı kalmaz. Müellif eskiyi sadece unutmak değil mahkûm etmek taraftarıdır. Eski ve Ortaçağlarda beşeriyeti parçalamakta ve «insanları birbirinden ayırarak kırdırmakta» baş rolü oynıyan dinler olmuştu. Şimdi ise bu ayırma ve kırdırma işine Hamdi Başar'a göre «dar milliyetçilik vesile olmaktadır!.»

Bal Paşa, milliyetseverliğin dört realitesini sayıyor :

«1. Buhran ve intikal zamanlarında baş göstermiş daraltıcı, küçültücü, küçük parçalar halinde toplulukları koruyucu bir fikir olarak;

2. Genişlemeğe muhtaç bir cemiyet ideali olarak;

3. Her cemiyette bağlayıcı, yaşıyan bir ruh olarak;

4. Siyasî ve şahsî hisler ve çıkarlar âleti olarak.»

Müellif birinci realiteyi yani «dar milliyetçiliği müdafaa eden adam, bundan elli sene evvelki dini müdafaa eden softa kadar tehlikelidir diyor.» Çünkü o, bütün insanların lisan, âdet ve ırk farklarile beraber tek bir millet olarak yaşıyabileceklerine kanidir. Bu sebeple milliyetçiliğin genişlemeğe muhtaç bir cemiyet ideali olmasını ancak «Dünya ve insanlık ölçüsünde bağlayıcı bir fikir» teşkil ettiği takdirde makbul görüyor ve çünki bu fikirden enternasyonalin doğacağını umuyor. Yani Hamdi Başar için nasyonal ancak enternasyonale giden bir kanal; bir mecradır. Zaten o, umumiyetle «milliyetçiliğin yaşıyan tabii vazifesi» ni «cemiyette bağlayıcı bir ruh» olmak telâkki ediyor. Eğer yanılmıyorsam müellif milliyetçiliği bir amaç değil insanlığı birleştirecek asıl gaye olan enternasyonalin bir aleti olarak görüyor; ve ancak bu şartla yani bütün dünya insanlarını bir kül halinde bağlayıcı bir fikir olmak üzere milliyetçiliği mevcut farzediyor: «Milliyetçilik bir cemiyeti bağlıyan, ona ruh veren bir fikir olarak yaşıyacaktır.»

«Kısası son zamanlarda birçok memleketlerde milliyet fikirlerinin çıkması, yeni bir refah devri fikrinin dar milliyetçilik olduğu ve olacağı neticesine bizi götürmemeli, buna dayanan yeni ideolojileri hayata mal etmeğe çalışmamalıdır. Yarının mesut ve müreffeh dünyası, buhran devri fikirlerinden biri veya başlıcası olan mezhepçilik, sınıfçılık, dar milliyetçilik, hemşerilik fikirlerini ve onlara dayanan ideolojileri, fikirleri geri ve tasfiyesi icabeden şeyler gibi görmeye, büyük ünitelere bağlı ırk gruplarını içine alan dünya ve insan bütünlüğü üzerine kurulan yeni bir enternasyonal yaratmağa mecburdur.»

İşte Hamdi Başarın hayalinde yaşıyan yeni medeniyet budur. Fakat o buna varmak için «Tabiat ve tarih tarafından vücuda getirilmiş (milliyetçi) realiteleri inkâr ... yoldan yürümek» fikrinde değildir. Çü... «iklim mıntakalarını değiştirmeye çalışm... gibi delice bir harekette» bulunmuş olur. Fakat «iklim farklarının insan hayatı üzerinde büyük çapta tesir yapmıyacağı derecede medeniyetin, tekniğin ve insanlığın ilerlediği görülmekte, soğuktan ölmiyerek sıcaktan kavrulmıyarak yaşıyan insan yaratmaktadır. Bu derece ilerilemiş bir cemiyet tekniği ve medeniyet seviyesi yaratılıncıya kadar ırk realitesi yaşıyacak... fakat muvakkaten. Çünkü «buna dayanan enternasyonal dünya yaratılacaktır»

H. E. ERKİLET

(Devamı var)

Türkçülük idealine hizmet edenler :

Hüseyin Namık ORKUN

Yazı silsileleri gittikçe daha yakın zamanlardaki şahsiyetlere gelmektedir. Bu şahsiyetleri bahis mevzuu etmeden evvel bu fikrin bazı mübeşşirlerinden bahsedeceğim ki bunların Türkçülük fikirlerile alâkaları yoktur; hattâ böyle bir fikrin mevcudiyetinden veya olabileceğinden dahi haberdar değildirler. Yalnız tarihçidirler veya türkolojiye hizmetleri dokunmuştur. Fakat millî tarih kupkuru bir şekilde dahi araştırılmış olsa yine milliyetçilik hissinin inkişafına hizmet eder. İşte bu sebepten dolayı gerek bizde ve gerek Kazanda yetişmiş bir kaç şahsı bu sütunlarda bahis mevzuu edeceğiz.

1815 ikincikânun 19 da dünyaya gelen Şehabettin Mercani o zamanları Asya münevver zümresinin saplandığı dinî tahsil ve terbiyeye sülûk etmiş, babası Bahaettin Molla medresesinde okuduktan sonra 1838 yılında yani 23 yaşında iken Buharaya hareket etmiş, sekiz sene kadar burada tahsil etmiş, iki sene de Semerkantta tahsilini ilerleterek memleketine dönmüştü.

Semerkantta iken Kadı Ebu Saidin tesirinde kalmış, onun teşvikile tarihe de merak sarmıştı. İşte Mercani dinî eserlerinden ziyade tarihî eserlerile ilim âlemine ve milliyetçilik hslerinin inkişafına bu sayede hizmet etmiştir.

Kazan ve Bulgar tarihine ait küçük bir eseri Gulalet-üz-Zaman fi tarih-i Bulgar ve Kazan adile 1877 de Kazanda basılmış ve bu eseri ilim âleminin dikkat nazarını çekerek Radloff tarafından Rusçaya tercüme edilmiştir.

Aynı müellifin Müstefad-ül-Ahbar fi Ahval-i Kazan ve Bulgar adlı eserinin tesiri daha fazladır. Kazan Türklerine millî tarihini öğreten, millî benliğini ortaya koyan bu mühim eserden Necip Asım Beğ de Türk tarihi adlı kitabında istifade etmiş ve bu kitapta haşiye olarak eserin 44 sayfasını aynen nakleylemiştir.

Milliyet fikirlerile eserini yazmış olan Aptullah Battal Kazan Türkleri adlı eserinde Mercaniden bahsederken onun Kazan Türkleri için Tatar tâbiri kullanmasını bir kusur olarak kaydetmektedir. Henüz milliyet hislerinin uyanmadığı bir muhitte hiç kimseyi zümre adını kullandığından dolayı muahaze edemeyiz. Mercaniden senelerce sonra eserini yazmış olan Zeki Velidi eserine Türk-Tatar tarihi adını koymamış mıdır?.. Umumî Türk tarihinin içinde bir Başkırd tarihi, bir Selçuk tarihi olabileceği gibi bir de Tatar tarihi vardır. Bu tâbiri kullandı diye de kimseyi muahaze edemeyiz. Fakat kendisini Türklükten ayrı görerek sadece zümre ismine dayanılır ise — ki Kazanda maatteessüf böyle bir hareket olmuştur — işte o zaman biz de haklı olarak muahaze edebiliriz.

Şehabettin devrinde Asyanın hiç bir Türk zümresi kendisini evvelâ Türk sonra müslüman görmemekte idi. Müslümanlığını Türklüğe tercih eden bu adamlar ise uzun zaman gaflet uykusundan uyanamamışlardır. Bundan dolayıdır ki Mercani de Müstef Türkçe yazmakla beraber diğer es lerini Arapça yazmıştır. Onun da gayrı matbu eseri de vardır.

Gurfet-ül-Havakin Liurfet-il-Ha vafin adlı eseri de (1864, Kazan Arapçadır. Türk sözünün umumî b isim olarak kullanılmadığı veya kul nılmasının unutulduğu bir devirde habettinin eserinde «Ey miskin!.. Se Arap, Tacik, Nogay, Hatay, Rus, renc, Prus, Nemse değilsin.. Tatar mazsan ne olursun?..» demesi her kadar tabiî ise de bundan sonra dig bazı muharrirlerin de Tatarlığa sı kı yapışmaları neticesinde ortaya b Tatarlık çıkmıştır.

1889 yılında 18 nisanda 72 y şında vefat eden bu muhterem âl milliyetçilik için tohum atmış, fal meydana Türkçülük yerine Tatarc çıkmıştır.

Yine bu devirde millî anane millî benliği sade tarih çalışmalar değil folklor araştırmalarile meyda koyan mübeşşirlerden ikincisi de tülkayyum Basıridir. Bundan gel yazımızda bahsedeceğiz.

Hüseyin Namık ORKU

Çıngıllı Nohut (*)

Göğsünü kekikli rüzgâra germiş,
Sallanmada yer yer çıngıllı nohut.
Bir ekilmiş, bakın bire bin vermiş,
Toprağın şenliği çıngıllı nohut.

Nohut tarlasında Yörük Emine,
Mavi mavi takmış göğsüne mine,
Bir yanık türküye başladı yine,
«Çıngıllı nohut ta, çıngıllı nohut.»

Nazilli basması pembe şalvarı,
Kınalı topuğu, narin elleri,
Yamandır Egenin tunç güzelleri,
«Çıngıllı nohut ta, çıngıllı nohut.»

Ambarlar, kilerler dolsun ekinle,
Düğenler dönüyor sesini dinle,
Buğday, buğday bitsin alın terinle,
«Çıngıllı nohut ta, çıngıllı nohut.»

Halim'im gönlümü sapana verdim,
İşlendi tarlalar kalmadı derdim,
Yüz sürdüm, bu mutlu toprağa erdim,
«Çıngıllı nohut ta, çıngıllı nohut.»

Halim YAĞCIOĞLU

(*) Ege bölgesinde taze nohut için kullanılan bir tâbirdir.

1167

Varlık, sayı 48, cilt 2,

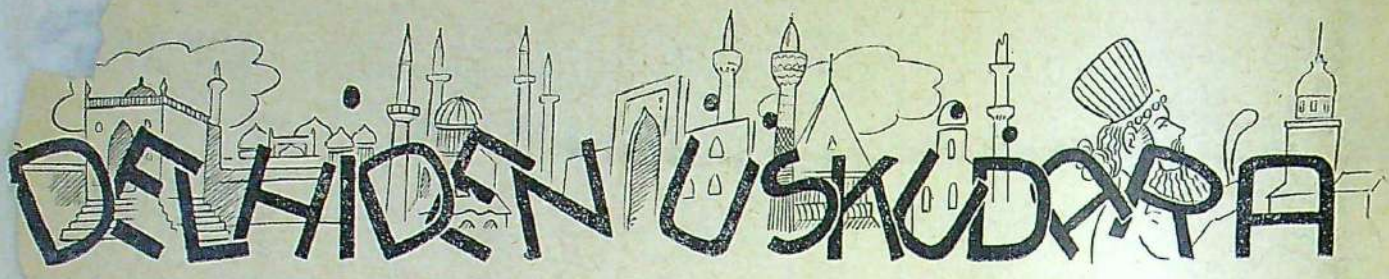

Yazan : BARKIN

KARAR

1935 senesinin sonbaharına yaklaşıyorduk. Kâbil'in güzel bir mehtap gecesi idi. Yüksek yaylâlarda mehtap geceleri o kadar parlak olur ki hemen hemen eşyaların ve [illegible] renkleri gündüz gibi belirmeğe başlar. Doktor Fuat ve sefaret kâtibi Sadullah beyle şehrin dışında bir gezintiye çıkmıştık. Gündüzün boğucu sıcaklığı geçmiş, şimdi ortalıkta tatlı bir serinlik vardı. Mehtaplı geceler insanda gündüzde olduğundan başka bir ruh haleti yaratıyor ve günlük hayatın kuru realitesi gecenin hülyasına yer bırakıyor. Netekim bizde de böyle oldu. Üçümüz de sessizlik ve hayale dalmıştık.

Bir gece içinde öyle kar yağmış ki hemen dizboyu..

Mehtaba bakarak yavaş yavaş yürüyorduk. İstanbulun mehtabını düşündüm. Sağdaktan, Şemsipaşa'nın ilerisindeki setlerden mehtabın manzarasında buradakine benzemiyen bir başka güzellik vardı. Düşündüm, ay şimdi orada da akislerini Boğazın sularından kaydırarak huzur ve sükûn veren çehresile oradaki yakınlarıma ve sevdiklerime bakıyordu. Bu düşünce fikrimde Kâbil ile Üsküdar arasındaki uzun mesafeyi kısalttı, bulunduğum yeri düşündüğüm yere yaklaştırdı ve bir anda, içimde buradan oraya gidivermek hemen şimdi mümkün ve kolay imiş gibi geldi.

İşte bu dakikadan sonra Kâbilden Üsküdara doğrudan doğruya ve vasıta değişmeden hemencecik şöyle çekip gidivermek düşüncesini içimde beslemeğe başladım.

Ertesi günü bu fikir beni bırakmadı. Ama bu pek güç bir işti. Yollar bozuktu. Bana örnek olabilecek bir misâl yoktu, daha kimse böyle bir yolculuk yapmamıştı. Gerçi birçok Avrupalılar kara yolundan Asyayı geçmişlerdi. Fakat bunlar meselâ (Sarıkervan) gibi her türlü vasıtalarla mücehhez büyük heyetlerdi.

Bazı fikirler insanın zihninde kuvvetli bir nebatın filizlenip büyümesi gibi bir kere doğduktan sonra durmadan büyüyor ve kök salıyor. Bu seyahat fikri de artık bundan sonra beni bırakmadı. Her şeyi buna göre tertibe ve her halimi bu fikre uydurmağa başladım. Çok geçmeden gördüm ki bu düşünce artık bende kati bir karar halini almış.

HAZIRLIK

Otomobilim yeni ve iyi idi. Epeyce de kullanıyordum. Fakat makine arızalarını tanıyamıyor ve düzeltmesini bilmiyordum. Şoförümü de ben yetiştirmiştim. Eskiden arabamı sürer ve atıma bakardı. Akıllı bir Hezareli Türktü ama onun da bilgisi ustasınınkini geçmiyordu.

Günler geçiyor, sonbahar girmiş, yapraklar sararmağa başlamıştı. Otomobil idaresini her türlü şartlar altında iyice öğrenmek için Efganistan içinde bir kaç büyük sefer yapmağa niyet ettim. Bu seyahatlerin çoğuna üstat Emin Âli de iştirâk ederdi. Ekserisi Efganistanın yolsuz ve dağlık yerlerinde yapılan bu seferler bana makinenin nazik yerlerini, kazaların çeşitli nevilerini ve bunların sebeplerini öğretti. Kış gelince bu seferler de durdu ve ben artık büyük seyahatin teferruatını hazırlamağa ve yol güzergâhını tayin ile meşgul olmağa başladım. Harita üzerinde devamlı etütlerle geçen bu kış ayları kadar zevkli zamanlarımı az hatırlarım. Heratı, Horasanın meşhur şehirlerini, Tus, Nişaburu, Tahranı, Azerbaycanı düşünüyor, buraları hakkında muhtelif kaynaklardan bilgiler edinmeğe çalışıyordum. Türk tarihinin en parlak bir safhası sanki gözümün önünde cereyan ediyormuş gibi idi.

Otomobil için alacağım yedek parçaları ve yük üzerinde yapılacak tamirler için lâzım gelen alât ve edevatı Kâbilde bulmak kabil değildi. Bir defa muhakkak Hindistana gitmek icabediyordu. Artık bahar da gelmek üzere idi. Evvelâ bu Hindistan seyahatini yapmağa karar verdim. Emin Âli bu seyahate iştiraki bana teklif etti. Lâtif bir yolculuk hâli vardı, bu niyeti beni çok sevindirdi. Lahor'a kadar inecek, otomobili elden geçirtecek ve yedek parçaları alıp tekrar

Vahşi bir sivriliş ile yükselen sarp tepelerin arasından bayağı zamanlarda bile bu yolları geçmek güç idi.

MİLLİYETÇİ DERGİLER

Traktörler gibi karları dağıtarak gezimize yol açıyorduk..

Kâbile dönecektik. Artık Lâhor'a kadar gidince Delhi de bırakılmaz, belki Ağraya da ineriz. Bu üç şehirde bütün bir tarih yaşar. Hindistanda 2,5 asırlık bir refah ve sanat çağı yaratan Babür han oğulları saltanatının bu şehirlerdeki güzel eserlerini insan ne kadar görse doyamaz. Bu seferki seyahatimle üçüncü defadır ki buraları görecektim. Bu yalnız Türk sanatının değil belki bütün insanlık tarihinin en nefis eserlerinin bulunduğu bir memleketti. Hatırlıyorum, ilk gördüğüm zaman bu güzel eserlerin karşısında âdeta heyecandan kalbim çarpmağa başlamıştı. Bunlar bir daha, bir daha görülebilirdi. Kaldı ki ben garbi Hindistanı, Sind ve Gücerat havalisini ve hele Hindistan tarihinin en canlı bir sahnesi olan Rajputana'yı görmemiştim. Bakalım belki Delhiden buralara kadar da uzanabilirim, dedim.

Zihnimizde bu düşünceler yavaş yavaş tebellür edip müspet kararlar halinde tecelli ederken takvim de bize seyahat gününü tayin ediverdi: Kurban Bayramı Efgan milli bayramlarından birile bir araya geliyor ve bunun önüne ve arkasına tatil günü olan cumalar da düşüyor ve bir iki günü de biz kendimize bağışlarsak iki haftalık kadar bir zamanı bu seyahate tahsis etmeğe imkân hasıl oluyordu.

Efganistanda kara kış kânunusani ve şubatta olur. Kış başlarken yağan karlar daha erimeden havalar açılır, mavi ve temiz bir semada parlıyan güneşe rağmen havaların açılması ile mü hiş soğuklar başlar. Geceleri — 25 veya — 30 nadir değildir. — 15 veya — 20 ise tabiidir. Bu ayaz bir buçuk iki ay devam eder gider. Kış sonunda soğuklar biraz yavaşlar, fakat buna karşılık fazla kar yağar, yollar kapanır, bütün memlekette

Bu deve katarları şoförlerin en korktuğu şeydi.

münakalât durur. Kâb
gibi bütün taravet ve ihti
nisan ayının hediyesidir. Da
o güzel ve emsalsiz baharı!

İşte bizim Hindistan seyahati tar
sonu ve bahar başlangıcına düşüy
Büyük karlar daha henüz yağmamıştı. K
soğuk ve ayazda Efganistan yollarının kor
kunç çamurları donup katılır ve tabii asf
olur. Otomobil seyahati için en münasip
man budur. Aman bu tam fırsattır, diy
de hazırlandık. Bir gün garajda aral ayı
den geçirdim, ufak tefek kusurları düzelt
frenleri ayarladım, götürülecek eşyayı ar
ya bağladım, benzin ve yağ da tamam,
şey hazır, artık ertesi günü kalkabiliriz.

Gece bir Efganlı ailede dave li id
Saat 11 e doğru ayrıldım, bir de baktım
kötü bir kar yağıyor, sert, tomurcuklu
kar, düştüğü gibi yerde kalıyor. Endişe
eve geldim ve yattım. Sabahleyin kalk
ilk işim pencereye koşmak oldu : C
bembeyaz! Bir gece içinde öyle kar yağmış
ki hemen diz boyu ve daha da hâlâ sıkı bir
tipi halinde kar yağmakta devam ediyor. Bu
halde asla yola çıkılamazdı. Sevincim

Burada Emin Âli resmimizi istedi..

içimde kalması beni sinirlendirmiş,
dolaşıyorum. Biraz sonra Emin Âli ge
halimle inceden inceye alay ediyor. O gün
gö üreceğimiz nevaleyi sabah kahvaltısı edip
hırsımızdan hepsini yedik. Ama benim daha
ümidim var, sonradan traktörler gönderip
yolları açtıracak diyorlar, çünkü harbiye
veziri de o günlerde seyahate çıkacak.

O günüm telefon başında ve yol boyundaki posta ve karakollardan yol hakkında tahkikat yapmakla geçti. Ümit artıyor, yolları açmak için traktörler gönderilmiş.
bil - Peşaver yolunun en yüksek geçid
Haki Cebbar'ı geçip Ciğdelik [*] m
doğru yollanmış. Gece Emin Âli ile yine
meşvere ettik. Emin Âli kış kıyamette bu
işten vaz geçmek ve seyahati başka bir zamana bırakmak taraftarı idi. Münakaşa, müzakere, nihayet gidilebilecek yere kadar gitmeği ve artık gidilemiyecek bir vaziyet görülürse geri dönmeği kararlaştırdık ve ertesi günü olan 3 Mart 1936 tarihinde sabahleyin yola çıktık. — Arkası var —

[*] Ciğde Orta Asya Türk şivesinde iğ
demektir. Bu civarlarda eski Türk hâki
yeti devirlerinden kalma pek çok Tü
köy ve mevki isimleri vardır.

Yazan : Nazım ARSLANGER

Vakit ikindiyi geçeli epeyce zaman olmuştu. Bahçeleri birbirinden ayıran geniş yolların kuytu ve serin yerlerinde sabahberi ötüşen böceklerin sesleri kesilmişti. Ağaçların nefti gölgeleri güneşin doğduğu tarafa uzanıyordu.

Vâdilere ağırlaşan hava ile beraber çöken bir sessizlik; geçen gün dağda düşen ağı kırılan, şimdi bahçede meşe ağacının altında bağlı duran gebe ineğin can acısıyla bağırdığı boğuk ve yorgun sesi, tâ uzak tepelere kadar aksettiriyordu.

Akşam yemeklerini pişirmek için alevlenen ocakların bacalarında duman; dağılmıyan katranlı yapışkan bir madde gibi sıvaşıp kaldı. Bazan da köye doğru, küçük kuşları önlerine katıp alçaktan uçan atmacaların ve çaylakların kanat vuruşları duyuluyordu.

Recep Ağa, kuraktan kerpiç haline gelen bağı bellemekten yorulmuş a. Doğruldu; buruşuk alnına götürüp gözlerine siper ettikten sonra gök yüzüne baktı: Yalçın kayalıkları birer hisarı hatırlatan çıplak tepelerin arkasından güneşin kaybolmasına pek az bir zaman kalmıştı...

Recep Ağa, başından kasketini, cebinden mendilini çıkardı. Sakalını sıvazladıktan sonra alnındaki iri ter tanelerini sildi.

Biraz ötedeki — ağzı geniş bir mağarayı andıran — kuyuya doğru yürüdü...

Toprak önce sertleşmiş, sonra çatlamıştı. Bir buçuk aydan beri devam eden kurak, kuyuda su, ovalarda, vâdilerde bir tek yeşil ot bırakmamıştı. Diken ve yabani nane gibi şeydan başka...

İlkbaharda; köylülerin ayaklarından çarıklarını söken çamurlu, balçık yollar, şimdi koşan arabaların arkasından birer toz bulutu halinde yükseliyor; dolap beygirleri, sıcaktan ağızları açılmış gözleri bağlı, kuyularda kalan son damlayı da boşaltmak için — beyhude yere — durup dinlenmeden koşuyorlardı.

Asmalarda bile yapraklar sararıp dökülüştü...

Recep Ağa, ceketini sırtına alıp yola çıktı. Köyün dışında kalan harap bir evin yüksek bacasında yuva kuran leyleğin gagasının gürültüsü gök yüzüne dalgalar halinde yayılıyordu...

Recep Ağa, köye girdiği zaman, sokağın bir kenarında durdu. Meradan dönen sığırları seyreden mahzun gözleri buğulandı: Hayvanların hepsinin karınları çökmüş; sırt, kalça, ve boyun kemikleri dışarıya doğru fırlamıştı.

Yolun kenarına yığılmış taşların arasında biraz yeşillik görünce, dördü beşi birden oraya koşuyorlardı.

Sürünün arkasından gelen sığırtmaç: «Merhaba Ağam...» dedi. «Hava pek sıkıntılı, rahmet geleceğe benziyor...»

Recep Ağanın titriyen dudakları, ümitsiz, mırıldandı: «İnşallah, inşallah, hayırlısı olsun...»

Sarı badanalı, alçak minareli, sıvaları dökülmüş camiin önüne geldiği zaman, meyzin minareye çıkmağa üşenmiş olacak ki; kapının önünde ezan okuyordu.

Akşamın hüznü, altın bir buhurdan içerisindeki duman gibi etrafa yayıldı. Sokaklarda tarlalardan dönen kadın ve erkeklerin yorgun sesleri duyuldu. Akşamın alacakaranlığında, öküz arabalarının gıcırtısına, taşlara vuran tekerleklerin gürültüsü cevap veriyordu...

Recep Ağa, namazını kıldıktan sonra; ellerini semaya doğru kaldırdı. Camiin penceresinden giren ay ışığı yüzüne vurmuş; gözleri parıldıyordu. Derin çizgilerle dolu alnı ve yarısı ağarmış sakalıyla; çehresi yıllarca toprak altında kalıp eski rengini kaybeden bir heykele benziyordu...

Başını sol omuzu üzerine eğdikten sonra: «Yarabbim...» dedi. «Her şeyimiz mahvoluyor.. Kullarına acı.. Ey her şeye kadir olan; günahlarımızı affet, kuruyan topraklarımıza biraz yağmur gönder..»

Biraz sonra; evinin önünde — yarısı çitle yarısı taş duvarla çevrili — ufak bahçenin kapısındaki mandalı çekti. Elinde kovalarla, evden dışarıya çıkan oğlu ile karşılaştı. Genç adam: «Bilmem» dedi. «Halimiz ne olacak? Çeşmenin suyu bile gittikçe azalıyor...»

***

Ertesi sabah; şehirli iki adamın, tek atlı bir arabayla köyün ortasından geçtiği görüldü.

Biraz sonra, kasabaya giden yola çıktılar.

Yüzlerinde uykusuzluğun ifadesi, vücutlarında yorgunluk ve omuzlarında çifte ile köye dönen bağ bekçilerine rasladılar. Sebze bahçelerinden köpeklerin havlamaları işitildi...

Sabah güneşinin sıcaklığı muşamba örtüden içeriye tesir etmişti; bazan araba bayır aşağı hızlandığı zaman; hafif sıcak bir rüzgar tenteleri havalandırıyordu.

Zayıf, uzun boylu, saçları ağarmış adam, yanındakine: «Aman» dedi. «Bu seneki kurak müthiş.. Yağmur yağsa da şu cehennemî sıcaktan kurtulsak...»

Diğeri, ceketini çıkardı; kıravatını çözdü. İpek gömleğinin yakasını açtıktan sonra cevap verdi: «Bırak yağmur yağmasın.. Bu, bizim için daha iyidir. Ben bu halden fazlasile memnunum... Köylüler yazın iyi mahsul alırlarsa kışın çalışmaya nazlanırlar... Biliyorsun ya, ben bu köyün on kilometre gerisindeki yolun yapılmasını da üzerime aldım. Havalar mükemmel; bana öyle geliyor ki kışa köylüyü boğaz tokluğuna çalıştıracağım...»

Güneş yükseldikçe ağaçların gölgeleri köklerine toplanıyor; hararet her saniye biraz daha fazlalaşıyordu...

Nazım ARSLANGER

Akademisina

üncü, 4 üncü ve 5 inci sınıf talebeleri iştirak etmiştir. Projeler adı geçen profesörlerin nezareti altında hazırlanmıştır. Her atelye, ayrı profesörler tarafından idare edilmekle beraber birbirine muvazi hareket ettiği görülmektedir. Seçilen mevzular memleketin ihtiyaçlarına tekabül edecek şekildedir. Halkevleri, istasyonlar, mektepler, spor sahaları, hükûmet mahalleleri, oteller, pansiyonlar... ilâh...

Projelerin yapılışında her şeyden evvel inşai bakımından elverişli olmalarına ehemmiyet verilmiş, fantezizt projelerden kaçınılmış, her projenin kabili tatbik olduğunu göstermek üzere inşaat detayları da yapılmıştır.

Talebenin bu yolda büyük bir dikkat ve ihtimamla çalıştığı, seviye itibarile yüksek ve kudretli olduğu görülmektedir.

***

Şehircilik kısmı :

Bu kısım bize, şehircilikte, Türk şehirlerinin karakterine hürmet etmek ve onu korumak mümkün olduğunu göstermektedir. Şehircilik tatbikatında Üsküdar iskele meydanını tanzim için yapılan muhtelif etütler — bilhassa bugün tatbik edilmekte olan şekli göz önünde bulundurulursa — çok dikkata şayandır.

***

Milli mimari semineri :

Sergide milli mimariye büyük mikyasta bir yer ayrılmış bulunmaktadır. Bu seminerin bilhassa sivil mimari eserleri üzerinde çalışmalar ve araştırmalar yapmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu suretle memleketimizin muhtelif ev stilleri hakkında şimdiden esaslı bir fikre sahip olmuş bulunuyoruz. Sergi bilmecburiye mahdut olduğu için seminerin ancak bir kaç etüdü teşhir olunmuştur. Avrupa müellifleri sivil mimarimizi hiç nazarı itibara almamışlardır. Halbuki Türk sivil mimarisi, mimarlarımız için tükenmek bilmiyen bir hazinedir.

***

Deseni Güzel Sanatlar Akademisi umumî tezyinat kumaş desenleri atelyesinde hazırlanmış Selçuk kız sanat enstitüsünde işlenmiştir.

Gravür: Neşet Günal

Işık çeşmesi: Zühtü

Muhtelif derslere ait tatbik

Bunların arasında bilhassa betonarme ve inşaat üzerinde du rülmektedir. Bu mevzular, mi sinin sadece bir desinatör olma termektedir. Talebeler bu mev durmuşlar ve yüksek bir d dır. Bu derslerde tekn hassa çok kuvvetli oldu görülmektedir.

***

Bu senenin diploma projel

Diploma projesinin mevzu Tokmakburnu İstinye koyu ark üstünde bir turistik şubesi merkezi büyük bir gazino bir başka bir lüks ve iki büyük külüp, kahveler, lokantalar deniz bankası, park ve gezi kân, çarşı, iskele, garaj, ahır yerler... Ayni zamanda bütü şehircilik bakımından etüdü, yollara bağlanması ve muhtelif bilhassa Emirgân camii önün meydanının tanzimi de diplo yanındadır. Talebe bu proje plânları, kesitleri, görünüş ve h zırlamıştır. Ayrıca muayyen kı tonarme hesapları ve keşifleri d

Netice: Son derece tatmin e kü talebe Avrupa mimarisini ta memiş, malûm ve kolay sureti racaat etmemiş, ibdaa çalışmış.

(Lütfen sahifeyi çevi

Ghar Altı Sayı 47
Tarih 1942

y masası: Küçük halı

ve icaplarını nazarı itibara al-
yetini eserinde tebarüz ettirme-
k olmuştur. Bu seneki mezunlar
lhassa Demirtaş Kamçıl, Samim
at Eremre ve Nevzat Erol eser-
rpmaktadırlar.

RESİM ŞUBESİ

ubesinde teşhir edilen eserler ha-
a sahip bir gençliğin, yeni bir
ur. Bunlara, yavaş yavaş şahsi-
ğa başlamış sanatkâr eserleri
iye görmüş gözler için bile
inasız görünen bu eser-
ağmen sanatın bütün ebedi
adık kalmak endişesi sezilmek-

***

ubesinde meydana getirilen eser-
sanatkârların doğrudan doğru-
ayandığını; yaratma kudretinin
natın ebedi kaidelerinden
bu suretle hem klasik hem
erlerde — hocalarının, talebe
n soluk renkleri müstesna —
ulmadığını görüyoruz.
zin, denizlerimizin, toprakları-
renklerile profesör Leopold Le-
leti dolmıya başladığı bir inti-
çocuklarımızın bu ölü havadan
iddiası içinde kaydığı mevzu-
şması temenniye değer.

***

ubesinde teşhir edilen eserlerden,
ür ve litografyanın seneden se-
ettiğini anlıyoruz. İleride, yük-
ir sanatı olan kitap illustration'u
acaktır.

***

Resim sergisinde bilhassa desene verilen büyük ehemmiyet nazarı dikkati çekmektedir. Memleketimizde hiç bir zaman resim sergilerinde bu kadar bol ve üzerinde uğraşılmış desen teşhir edilmemiştir. Hattâ desenin eser olarak telâkkisi dahi bu sergide göze çarpmaktadır. Seyirciler, ressamlarımızın yağlı boya tablolarını meydana getirinceye kadar, hangi yollardan geçmiş olduklarını, muhtelif salonlardaki desenleri görerek, çok daha yakından takip edebilmektedirler.

TEZYİNÎ SANATLAR ŞUBESİ

Tezyini Sanatlar şubesi, serginin en alâka çeken tarafıdır. Burada dahili tezyinat ve mobilya, seramik, tezyini heykel, vitray, umumi tezyinat ve afiş atelyeleri ekserisi mamul bir halde bulunan eserlerile sergiye iştirak etmişlerdir.

***

Zühtü Müridoğlunun ışık çeşmesi :

Bu eser iki gruptan müteşekkildir. Her gurupta üç figür vardır. Figürlerin elleri üzerinde duran meşale Akademi holünü tenvir etmektedir.

Mimarî ile heykel 19 uncu asra kadar daima bir arada yürümüşlerdir. Son bir asırda heykel mimariden ayrı olarak mütalâa edilmeğe başlanmıştır. Zühtü Müridoğlunun bu ışık çeşmeleri mimarî ile heykeli tekrar birleştirmek maksadiyle bizde ilk tecrübedir. Gruplar, yalnız salonu ışıklamakla kalmıyor, aynı zamanda teşhir edilen vitraylarla bir ahenk temin ve tesis ediyor...

***

Heykelin dahili tezyinatta oynıyabileceği rolü gösteren ışık çeşmesi, çok nefis bir sanat eseridir. Şimdiye kadar memlekete bir çok eserler vermiş olan olgun sanatkâr Züh-

Zerrin'in büstü

tü Müridoğlunu bu yeni muvaffakıyetinden dolayı tebrik ederiz.

***

Vitray :

Akademinin büyük salonunun soluna düşen 3 pençerenin camları tezyini sanat şubesi tarafından hazırlanan projeye göre tezyin edilmiştir. Lâle motifleriyle süslenmiş olan pencere camı gerek şekli, gerek okşayıcı aydınlığı ile çok güzel bir fon teşkil etmektedir.

Pek aşikâr olarak görülüyor ki bu müspet tecrübe, özünü milli mimarimizden almıştır.

Seramik :

Muhtelif şekilde ve renkte nefis vazolar, tabaklar, kutular, abajurlar, şamdanlar ve sair birçok eşya ile sergiye iştirak eden seramik atelyesi cidden güzel örnekler vermiş bulunmaktadır.

Seramik, mazide çok yüksek bir tekâmül merhalesini idrak etmiş bulunan büyük bir Türk sanatıdır. Bu itibarla Milli Şefimizin büyük alâkasını kazanmış olan bu sanatın yeniden canlanarak yükselmesini istihdaf eden Akademi mesaisinin ümit veren adımlarla ilerlediğini ve istikbal için büyük şeyler vadettiğini ve pek yakında bizim damgamızı taşıyan zevkli bir şuurun sanatı haline gireceğini memnuniyetle gördük.

Avrupa endüstrisinin dünya piyasasına bol miktarda ve ucuz olarak sürdüğü metalar karşısında gerilemiş olan Türk seramiğini eski seviyesine yükseltmek için genç atelye hocalariyle talebelerinin muvaffakıyetli çalışmalarında sebat etmelerini diler, kendilerine daha büyük muvaffakıyetler temenni ederiz.

Dahilî tezyinat ve mobilya :

Serginin güzellikleri arasında, bilhassa mobilyalar mutena bir mevki işgal etmektedir. Uzun etütlerle talebeye çizdirilmiş ve muallimlerin nezareti altında Akademide tezyinat şubesinin marangoz atelyesinde yaptırılmış olan bu mobilyalar iklimimize uyan bir konstrüksiyon, işleniş ve cilâ tarzı ile zanaatkârlarımıza da hitabetmektedir. Şimdiye kadar Avrupanın harcıâlem kataloğlarından ölçüsüz ve zevksiz bir şekilde kopya edilen Beyoğlu tarzından tamamen ayrılmış bulunan bu mobilyalar Akademinin arayıp bulmağa çalıştığı bir üslûbun mübeşşiridir.

Masa, çay masası, sandalyalar, vitrin cidden takdire lâyık bir sanat eseridir. Mobilyalarda kullanılan kumaşların desenleri de Akademi atelyesinde hazırlanmış ve Çapa Kız Sanat okulunda el ile dokunmuştur.

Umumi Tezyinat kısmı :

Bu atelye halı, kumaş desenleri ve emprimelerle sergiye iştirak etmiştir. Mobilya atelyesinin hazırladığı büyük masanın altında bulunan ve İspartada dokunan halının deseni bu atelye talebeleri tarafından hazır-

(Sonu 15 inci sahifede)

Türkçülük idealine hizmet edenler:

Hüseyin Namık ORKUN

Türkçe yazmış, Türk dilini müdafaa etmiş ve bu dili edebî, ilmî eserlerile zenginleştirmiş olan Ali Şir Nevai 1441 de Heratta asil bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Sonraları hükümdar olan meşhur Hüseyin Mirza ile birlikte mektebe gitmiş ve mektepte başlıyan dostluğu devam etmiştir. Tahsilini bitirdikten sonra Ali Şiri Horasan hükümdarı Sultan Ebul Kasım Babur Mirzanın sarayında vazife almış görmekteyiz. Bu hükümdarın ölümü (1457) ve yerine Sultan Ebu Sait Mirzanın tahta geçmesile her hangi bir sebepten Heratı terk ile Semerkanda gitmiştir. Nevai burada on sene yaşamış ve Horasan tahtına eski mektep arkadaşı Sultan Hüseyin Mirza geçince tekrar Herata gelmiş ve sarayda mühürdar vazifesini deruhde eylemiştir. Ünvan, rütbe âşıkı olmıyan Nevai birer birer kendisine verilen bu rütbelerden istifa etmiş, sarayda hükümdarın bir arkadaşı, bir dostu gibi yaşamağı tercih eylemiştir. Fakat hükümdar 1472 de kendisini Emir tâyin etmiş, beş altı sene bu vazifeyi gördükten sonra bundan da istifa ederek Nakşibendi tarikatine dahil olup hayatını tamamile ilme vakfeylemiştir. 1479 a kadar bu şekilde yaşadıktan sonra hükümdar kendisini Herat valisi tâyin eylemiş, bundan da çekilen Nevai 1487 başlarında Cürcan valisi olmuştur. Bir kaç sene burada kalan Nevai Heratı özlediğinden bu vazifeden de kurtulup Herata gelmiştir. 1495 yılından itibaren Nevai Sultan Hüseyin Mirza ile oğulları arasında çıkan ihtilâf ve mücadelelerde mühim bir rol oynamış, aynı zamanda muktedir bir diplomat olduğunu da göstermiştir. Vezirlik rütbesine kadar yükselmiş olan Nevai 1501 ikincikânunun 4 üncü pazartesi günü (Hicretin 906 cemaziel-ahır 12) Heratta vefat etmiştir.

Öğüt !..

— Mini mini Çingiz SÖKMEN'E —

Bağlıyarak kalbini ulu hâkan Çingiz'e,
Faydalı ol çocuğum! Hem kendine, hem bize!..
Tarihinden hız alıp savaştığın zamanlar
Bütün dünya önünde baş iğip gelsin dize!..

Tanrıya tapar gibi taparsan Türk ırkına,
Gerçekleşir dileğin varmadan hiç farkına!..
Çal ülkü yollarında ozanın kopuzunu
Millî ahlâk, millî kin, millî ruh ver şarkına!..

Kanınla sil tosunum! Mızrağının pasını,
Toprağa düştüğün gün millet tutsun yasını!..
Yer yüzü, deniz altı, yedi kat göklerde sen
Canından önce koru atanın mîrasını!..

Cemal Oğuz ÖCAL

Nevai ölünce hakkında birçok şiir yazılmış, hattâ meşhur Hondmir onun kudret ve iktidarı hakkında bir de eser vücuda getirmiştir. Onun dostu olan Sultan Hüseyin Mirza da Mecalis-ül-Uşşak adlı eserinin bir bahsini Nevaiye tahsis eylemişti.

Nevai devrinde bu havalide Acem dili bir hayli yayılmış, ilim adamları, şairler eserlerini Acemce yazmağı tercihe başlamışlardır. Ali Şir bu cereyana karşı durmuş, Acem dil ve edebiyatına mukabil bir Türk dili ve edebiyatı olduğunu vücuda getirdiği eserlerile ispata çalışmıştır. Bunun içindir ki Türkçe yazmağı daima tercih etmiş, hattâ Türk dilinin Acemceye çok faik olduğunu ispat eden meşhur Muhakemet-ül-Lügateyn adlı eserini yazmıştır. Ali Şir bu eserinde sadece bu ciheti ispat ile iktifa etmemektedir; aynı zamanda Acemce yazan Türk muharrirlerine de hücum etmekte ve iki sebepten bu şekilde hareket ettiklerini kaydetmektedir. Biri şudur ki Türk dili çok zengin olup içinde birçok mâna ifade eden sözler vardır ve böyle bir dili edebî bir eserde kullanmak güçtür. Bundan dolayı insanlar güçten kaçarak kolay tarafa temayül etmektedirler. İkinci sebep şudur: Umumî edebî dil Acemce olduğu için insanlar modaya uymaktadırlar. Mamafih her iki dili de kullanmağa muktedir olan asıl Türkün vazifesi anadili ile yazmaktır.

Ali Şir bu eserinden mâda Leylâ ve Mecnun ile Hayret-ül-Ebrar adlı eserinde de manzum olarak Türkçe yazmağı tercih ettiğini kaydetmektedir.

MİLLİ KÜTÜPHANE

Böyle büyük bir ideal güden Nevai bu idealinde muvaffak da olmuştur. Vücuda getirdiği bir sürü eserile Türk dilini ve edebiyatını zengin leştirmiştir. Onun hayatı ve eserl idealile müvazi bir şekilde cereyan kibetmiştir. Acem şairi Cami onu orijinal ve güzel fikirlerini ve kudretini methetmektedir. Ne dili öyle bir hâkimiyetle kull ki bundan sonra gelen lûgat mu leri de eserlerindeki kelimelere olmak üzere ondan parçalar, s almışlardır.

Nevai bir taraftan kendisi bu kilde çalışırken diğer taraftan da te ler yapmış ve teşviklerde bulun Meselâ Mirhondun meşhur Ravzat-i Safa adlı eseri onun teşviki say vücuda gelmiştir. Hattâ Nevai bu rin yazılması için zengin kütüphane Mirhonda açmıştı. Cami de Nefah İns adlı eserini Ali Şirin teşvikile y mıştır.

Cami Baharistanın (Yedinci çe) sinde Nevai hakkında şunları zar: Nerede şairler bulunursa O o rın başı olacaktır. Ve nerede mu rirler yazı yazarsa orada Onun eser başta gelecektir; çünkü Türk dil Onun kadar bu derece güzel ve kadar çok kimse yazan olmamıştır.

Babur da (1,383) Nevaiyi heylemektedir.

Nevai öldü; fakat onun muk des ideali ölmedi. Her Türkçünün i nı şudur ki Türk dili ehliyetsiz ac ların ellerinden kurtularak bütün T lük âlemine şâmil zengin ve geniş dil olacaktır.

Hüseyin Namık OR

Hikâye:

POYRAZ HANI

Yazan : Şemsettin KUTLU

— Yurdu demir ağlarla örenlere ithaf —

Alaca karanlık çökmeğe başlamıştı. Şoförler yüklü kamyonlarını meydan gibi geniş avlunun bir tarafına çektikten sonra ortadaki suları azalmış büyük harap havuzun etrafına toplandılar. Hanın hem patronu, hem garsonu, hem sahibi, hem kapıcısı olan Haydar usta ortalıkta dönüyor, öteye beriye koşuyor, yemeği hazırlıyordu. Ona göstermeden şişelerini çıkararak şöyle alaminut bir kafaları dumanlamağa başlıyan şoförlerden biri uzaktan kendisine bağırdı :

— Eee!.. Haydar usta.. Artık Poyraz Hanı da son günlerini yaşıyor hani.. Hazırlıklar bitmiş, iki aya kalmadan şimendifer geçecek diyorlar.

İhtiyar hancı evvelâ lâkayt göründü, ona :

— Sen deminde ol evlât, çimendüfer değil ya ne geçerse geçsin evvel Allah bize zarar veremez, müslüman yapısıdır bu..

Diye cevap verdi. Fakat bir iki senedenberi yavaş yavaş içinde artarak gece uykularını kaçırmağa başlıyan bu hâdisenin nihayet tamamen hakikat olduğunu anlayınca yüreği âdeta cız etti. Gayri ihtiyari elindeki işi bırakarak onların yanına geldi :

— Sahi mi diyon yahu, bu kadar çabuk u?..

Diye söylenerek telâşlı bakışlarla onlardan izahat istedi.

***

Poyraz Hanı, arkasını yalçın bir dağa, önünü düz bir ovaya vermiş bir yamaçta kurulu eski bir yapı idi. Evelleri bu yaylâdan Erzuruma giden büyük kârvanlar geçtiği zamanlar han bunların konakladığı mühim bir menzilmiş, fakat şimdi eski ehemmiyeti kalmamıştı. Bina çok eski, belki Selçukiler devrinden kalma muazzam bir şeydi. Issız dağların, ormanların ortasında mazgalımsı pencereleri, kalın ve yüksek duvarları, demir levhalarla kaplamalı kapısile bir handan ziyade bir kaleye benziyordu. Kapısının üzerindeki taş bir kitabede kûfiye benzer bir hatla yazılı; zamanla silinmiş, aşınmış karışık yazılar vardı ki bunlar arasında (İnna fetahnaleke fethan mübina) ibaresi hâlâ seçilebiliyordu. Bu büyük kapıdan girince kocaman bir meydan halinde hanın avlusu ve onun kenarlarında çepçevre bir çok odalar görülüyordu, lâkin yıllardanberi tamir görmiye görmiye bu odalar harap olmuş, çoğunun damları çökmüş, içleri toprakla dolmuştu.

Bundan kırk elli sene evveline gelinve kadar Poyraz Hanı hâlâ çok işlekmiş, ıkat zaman ona da hükmünü geçirmiş, şimdi ara sıra gelip geçen yolculardan, yük kamyonlarından ve onların şoförlerinden başka müşterisi yok gibi idi.

Hanın sahibi Haydar usta 55 - 60 yaşlarında gür beyaz sakallı, dinç bir köylü idi, babasından dinlediği ve son demlerine kendisinin de yetiştiği eski varlıklı günlerin hâtırasile burayı şimdi tek başına idare ediyor, eskisine göre pek az da olsa gelen kazançla geçinip gidiyordu.

Ona kalsa baba yadigârı bu binada böyle sakin yaşamaktan memnun, sürüp gidecekti, fakat son zamanlarda bir hâdise meydana çıkarak ihtiyarın neşesini adamakıllı kaçırdı.

Bir gün hana beş on adam geldi, bunlar hükûmet memuruna benzer efendiden kimselerdi. Bir iki gün handa misafir kaldıktan sonra aşağı ovaya inerek öteye beriye bir kaç çadır kurdular. Yanlarında acaip değnekler, şeritler, ipler, âletlerle o tarafa bu tarafa gitmeğe, orayı burayı ölçmeğe başladılar, aradan biraz zaman geçtikten sonra da yüzlerce amele, araba, kamyon ortalığı kum gibi doldurdu. Haydar usta kısa bir meraktan sonra yüreği yana yana yaman bir haber aldı; hükûmet yaylâdan şimendifer geçirmeğe karar vermişti, bu faaliyet onun içindi.

Bu haber Haydar ustayı dehşetli sarstı, kederlendirdi. O bu gâvur icatlarının evveldenberi düşmanı idi. Zaten bir müddet önce de tomofil denilen o şeytan icadı çıkıp cin gibi oraya buraya seğirtmeğe başlamış adamın kârını kisbini dörtte bire indirmiş, kervanları, araba, at nakliyatını ortadan kaldırarak hanın imanına okumuştu. Şimdi bir de bu aygır azmanı çimendüfer mi ne meret ise gelince artık hanı alıp da rafa koymalıydı. Artık o buralardan geçmeğe başladıktan sonra bu yollardan geçen son yolcuları, kamyonları da bir tarafa atacak, Poyraz Hanında in cin top oynıyacaktı. Cenabet gâvur yapısı değil miydi, tabii işte böyle ortalığın betini bereketini kaçırırdı.

İhtiyar hancının artık rahatı huzuru kalmamıştı. Şimdi önüne gelen her tanıdığa, nanına inen her müşteriye bundan bahis açıyor, bu Gâvur icadının böyle her tarafa kol budak salmasının iyiye alâmet olmadığını anlatıyor, onun aleyhinde elinden gelen propagandayı yapıyordu. Hattâ o kadar ki civar köylerden bu iş için amele toplanırken bir ara günahtan, cennetten, cehennemden bahsederek onları bundan döndürmeğe bile savaştı. Fakat nafile.. Bütün bu gayreti boşuna idi, beri taraftan yol işleri alabildiğ ilerliyor, ilerliyordu.

Bir gün ovaya inip de bir çift demir yolun garptan şarka doğru dümdüz alabildiğ uzanıp gittiğini görünce az daha ye'sine düşüp bayılacaktı.

Bu taraftan ümidi kesilince Haydar U teselliyi başka tarafta aramağa başladı, şimdi artık bu meseleye dair kimlerle konuşsa işi lâkaydiye vuruyor :

— Adam sen de.. Aldırma dayı.. Ateş olsa cürmünce yer yakar. O istediği kadar geçsin, elbet bizim de müşterilerimiz olur. Tomofil çıktığı zaman da böyle korkmuştum. aha şimdi onlar gelip handa konaklıyor..

Diye söyleniyor ve müşterilerin azalsa bile büsbütün kaybolmıyacağını ümit ediyordu. Fakat ne olursa olsun içinde gizli bir korku, bir ümitsizlik ve tirene karşı büyük bir kin vardı.

***

Bir gün bir ikindi vakti uzaklardan ince bir ses duydu. Biraz sonra da ovanın ilerisinden beyaz bir duman göründü. Nihayet dev gibi bir lokomotifin sürüklediği uzun bir katar demir bir yılan gibi kıvrılarak ortalığı gürültüye boğarak aşağılardan geçip gitti.

Bu, ihtiyar hancının en yaslı günü oldu.

Az bir zaman sonra da olanlar oldu; tirenin gelişine iki üç ay dolmadan ıssız dağların ortasında tamamen sapa bir yerde kalan Poyraz Hanı tam mânasile kuş uçmaz, kervan geçmez bir hale geldi, artık herkes at araba üzerinde yol alarak iki saatlik mesafeyi iki günde gitmekten ve handa gecelemekten ise tirenle buralardan kuş misâli geçmeği daha kolay buluyordu. Bu taraflarda kendilerine pek iş kalmıyan kamyonlar ise başka yerlere gitmişler, hana uğramaz olmuşlardı.

Şimdi Haydar Usta köyden kasabadan uzak bu dağ başında yapayalnız kalmıştı, artık o bütün insanlara, bütün dünyaya küskündü. Hele tirene, o imansız makineye can düşmanı olmuştu. Oysa ki tiren sanki kendisile alay ediyormuş gibi sabah akşam kâh bu taraftan, kâh öbür taraftan görünüyor, dağlara ovalara bazan beyaz, bazan siyah boram boram dumanlar salıvererek, ince keskin sesile cıyak cıyak bağırarak akıp gidiyordu.

Haydar Ustanın vakıa bir tarafta biriktirilmiş üç beş kuruşu vardı. Bununla âhır ömründe iyi kötü geçinip gidebilirdi. Lâkin onu üzen asıl bu boğaz derdi değildi, onun asıl üzüldüğü şey bu kâfir tiren yüzünden

Yaşamak (*)

— O. Seyfi ORHON'a —

Durma rüzgâr ki dertliyim, es, es..
Kimi sarhoş diyor, kimiyse deli!
Bir acım var ki anlamaz herkes,
Gençliğimmiş bu mihnetin bedeli.
Sonbaharın eser başımda yeli,
Kafesim loş ve serçem ister azad.
Yaşamaktan uman alırmış tad,
Doydum ömrün sürekli mâtemine,
Gezerim ben dudaklarımda bir ad
Doldu gözler kahırlanıp da yine.

İşte sâzım da vermiyor bir ses
Ne zamandır kırıldı gitti teli.
Artık âhım da bulmuyor ma'kes,
Yalnızım ben hayali terkedeli.
Yılların hızla aktı, bitti seli,
Ederim boş ufuktan istimdat
Sözlerim anlaşılmayan feryat,
Yaklaşırken son ihtizar demine
Bilirim yok biraz eden beni yâd,
Doldu gözler kahırlanıp ta yine.

İnsan aldıkça yer yüzünde nefes
Bahtiyar olmak en büyük emeli.
Kara tâlih eğer dedirtmese: pes!
Unutur belki bir zaman eceli.
Sızlayan hasta gönlü neylemeli?
Unutulmak: o ölmeden berbad!
Yaşamaktan elemse sâde murad
Bağrı açtık onun da meltemine :
Durma, es es ki yalnızım, heyhat!
Doldu gözler kahırlanıp ta yine.

Yârab! en son ölüm denen cellât
Edecektir bu ruhu istirdat
İtecektir karanlık âlemine.
Bir yığın külmüş en büyük üstat!
Doldu gözler kahırlanıp ta yine.

Edip AYEL

(*) Ballade.

---

asırlık, babadan kalma mesleğinin sönmüş, çökmüş olması idi. Bu teessürü içinde hemen hiç müşteri uğramıyan ıpıssız hanında tek başına yaşıyor, sabahları erkenden kalkıp namazını kılıyor, tekrar yatıp uyuyor, kalkıyor, tekrar namaz kılıyor, geniş avluda, harap odalarda eski günleri anarak mahzun mahzun dolaşıyor, işsizlikten, can sıkıntısından ve iztıraptan esneyip duruyordu. Tirenin aşağı ovadan geliş, geçiş saatlerini zamanla öğrenmişti. Felâketine sebep olan bu canavar geçerken onu görmemek için en kuytu bir köşeye geçiyor, fakat buradan da düdük sesini işitince gayri ihtiyari :

— Keyifli keyifli ötersin ya.. Gidinin gâvur icadı. Öt bakalım, ortada bet bereket komadın!..

Diye dertli dertli söyleniyordu.

Ve Poyraz Hanı gittikçe artan bir yalnızlık ve müşterisizlik içinde eski günlerin satvetini sayıklar gibi sessiz sessiz her gün biraz daha çöküyordu.

***

Bu gidiş gidiş değildi. Zaman geçtikçe Haydar Ustanın da ye'si artıyor, çıldıracak hale geliyordu. Ye'si arttıkça tirene olan düşmanlığı da son haddini bulmuştu. Günler böyle geçerken bir gün bir hâdise oldu; kasabada bir kahve işleten akrabalarından birisi kendisini görmeğe gelmişti, ona mühim bir şey teklif etti :

«— Nasıl olsa senin handan hayır kalmadı, gayri sen bu sevdadan ve bu inattan vaz geç, kasabaya varalım, orada bir iş tut, tiren geldi geleli orası maşallah çok canlı bir hal aldı. Bura yol kavuşağı olduğu için gelip geçen, yük yollıyan dehşet çok oluyor, istasyon her gün dolup taşıyor. Bu istasyonda boş bir yapı var, niyetim burayı tutarak üstünü otel, altını kahve yapmaktır. Benim gücüm buna yalnız yetmiyecek, gel bana ortak ol, bu işi başarırsak çok iyi para kazanırız...»

Falan filân diye bir sürü sözler söyledi. Haydar Usta onun bu teklifini daha ilk makasta reddetti :

«— Dayı ben meretin yüzünü günde bir iki kere görmeğe bilem tahammül edemiyorum, her gün her saat onunla mı olacağım, olmaz olsun bu kâr.»

Diye ayak diredi. Fakat beriki de inatçı idi. Günlerce konuştular, çekiştiler. O, «Kabul etmezsen bile hele bir yol beni kırma, şöyle kasabaya kadar gel, gör de geri dön» dedi.

Birlikte handan çıktılar, yamacı ağır ağır inerek bir kaç saat uzaktaki küçük istasyona vardılar. Haydar Usta müthiş heyecanlı idi. Biraz sonra tiren geldi. İhtiyar, kârını kisbini elinden alan, ocağına incir diken bu gâvur icadına kinle bakmakla beraber biraz da mahcubiyetle bindi, çünkü o olmasaydı şimdi bir iki saatta varacakları yere yürüyerek veya hayvanla bir günde ya varır ya varamazdı.

Bir kompartimanda karşılıklı oturdular. Tiren hareket etti. Biraz sonra ağaçlar, telgraf direkleri koşar gibi arkaya doğru uçmağa başladı. Haydar Usta gözleri pencerede düşündü düşündü. İçinde yeni ve karışık hisler vardı :

— Gidinin icadı!..

Diye mırıldandı..

***

Haydar Usta şimdi iki senedenberi sabanın hareketli istasyonunda işlek küçük bir otelin ve gazinonun sahibidir. Kazanç yolundadır. Artık dağ başında ıssız sapa bir yerde kalan asırlık Poyraz Hanını çok unuttu, keyfi yerinde, rahat, temiz, sağlık yaşayıp gidiyor. Aydın çehresi, beyaz topalak sakalı, daima gülen yüzü ile bütün sabalının ve gelip geçen yolcuların en yimli dostu odur.

Kendisinin en fazla sevdiği kimse de tiren ve istasyon memurlarıdır. Hele makinistlerle pek can ciğerdir. Onların saat bekler ve tirenin istasyona her giriş kendilerine kış ise mükemmel demli sıcak çay, yaz ise buz gibi bir ayran ikram ed sonra rayların üzerinde soluyarak du lokomotifi elile bir at okşar gibi muhabbe okşıyarak :

— Gidinin icadı, memlekete bet bo getirdin...

Diye tatlı tatlı söylenir.

Şemsettin KU

Tefrika No. 15

Yazan : **Yusuf Ziya ORTAÇ**

Kapıdan çıkıyorum.. Oooh!.. Sokak beni bir anne gibi kucakladı.

***

Artık, sahifelerinde beş kere imzası görünmüş bir muharrir selâhiyetile Dernek mecmuasına gidiyorum. İdare müdürü Aptullâtif Toktamış, çekik kaşlarının, çekik gözlerinin ebedi tebessümile beni karşılıyor. Karşı karşıya oturuyoruz. Bana, bütün birleri pır pır uçurarak, yarınki nüshayı uzatıyor :

— Pır şiiriniz var!

Sevinçle yaprakları açıyorum. O, belindeki zincire takılı bir anahtarı, nefti boyaları pul pul dökülmüş kasanın kilidi içinde çeviriyor :

— Hazır teşrif etmişken takdim [illegible]!

Uzattığı altını, hâlâ o ilk günkü [illegible] alıyorum. Dudaklarımdaki mahcup mırıltıyı muhakkak anlamamıştır: Kendisine teşekkür ettim!

Karşılıklı susuyoruz: Acaba «Sükût altındır» sözü benim bu halim için mi söylenmiş?

Etrafıma bakıyorum: Tozlu raflarda mecmualar dizili.. Duvarda, eski Türk ellerini kırmızı çizgiler içinde toplıyan bir harita.. Yazı masasının üstünde, çökük avurtlarına pos bıyıkları düşmüş bir fotoğraf. Elmacık kemiklerinin üstünden, çukura kaçmış [illegible]zlerle tatlı bir hayale bakan bu adamı tanıyorum: İsmail Gansprenski!.. Millî birliğe, dil birliğinden gidileceğini söyliyen bir idealist!

Birden kapı açılıyor. Aptullâtif Toktamışın sarı yüzü bir daha sararır: Mecmuanın müdürü Yusuf Albora ile karşı karşıyayız. Boynuzu çenesinden çıkmış bir gergedan gibi, sivri sakalile âdeta bizi dürtüşliyerek, çizgi gözlerle yüzümüze bakıyor.

— Semaveri yaktın mı?..

— Evet efendim..

— Çayı demle...

Dikkat ettim: Bu adamın dudaklarında, tebessüm bile hakaret oluyor.

Odadan, idare müdürile beraber çıkıyoruz. O, yere basmıyan ayaklarla merdiveni tırmanıyor. Ben, sokağa fırlıyorum.

Nereye gideceğimi biliyorum şimdi: Sirkecideki birahanenin, duvarlarını nefti taflanlar bürümüş, günün her saatinde güneşsiz bahçesinde, altın köpüklü kadehler beni bekliyor!

Bazıâli yokuşunu, kitapçı dükkânlarının, yarın benim ismimi de sıralıyacak camekânlarına baka baka iniyorum: Türk Sazı.. Hâristan ve Gülüstan., Kızıl Elma... Bu üç kitap, yarınki Türk şiirine ve nesrine yol gösteren üç Çobanyıldızı!

Birahanede kimseler yok. Bu vakitsiz müşteriye her biri bir masanın mermerinde uyuklıyan garsonlar tek gözlerile bakıyorlar. En kuytu köşedeki sandalyeye oturuyorum. Kirden nemlenmiş bir peşkir, beyaz taşın üstünde yağlı helezonlar çizerek dönüyor.

— Bir bira...

Önüme, iri bir kadeh, bir tabak kırmızı turp, üzerine tarama ve peynir konmuş iki ekmek lokması koyuyorlar.

İçiyorum!

Şimdi, duvarları akşam güneşile kızarmış bir odada benim hayatım konuşuluyor.

İçiyorum!

Şimdi, otuz yedi yaşında dul kalmış bir anadan, tek oğlunu istiyorlar.

İçiyorum!

Beni, bir kolumdan, avuçları beş vakit abdestle ağarmış bir el; bir kolumdan, kalbi beş parmağının ucunda çarpan bir kız, kendine çekiyor.

İçiyorum!

Bahçede elektrikler yandı. Her masada yumruğu şakağına dayanmış bir baş var: Çıplak alınlı başlar, beyaz saçlı başlar, şakaklarında kıvrım kıvrım damarlar şişmiş başlar!

Her masa, etrafındaki masalara görmiyen gözlerle bakıyor.

Garson, elindeki boş kadehle tepemde durunca. kafa tasımda yalpalıyan akıl, içimdeki arzuyu yendi :

— Hesap! dedim...

Masanın mermerinde çınlıyan sarı altının gerisi geldi: Bir tabak dolusu mecidiye ve çeyrek ..

Attığım her adıma, bir sarhoş şuurile kendim de gülerek yürüyorum.

Dudağımda, çarptığım boş sandalyelerden bile af dileyen nazik bir tebessüm var!

Sağ elimin şahadet parmağı, nöbetteki sıra faytonlardan birine şöyle bir sallandı :

— Taşkasap!..

Kapanmış dükkânlar arasından geçiyoruz. Divanyolu henüz uyanık. Kahvelerde zar çalkayan avuçlar görüyorum. Bayezit meydanında, arabacının kamçısı yatsı ezanı içinde şaklıyor. Başım, yarı kırılmış körüğe dayalı, gözlerim yarı kapanık, o mehtap gecesinin, o körfez gecesinin, o.. O gecenin rüyasını görüyorum!

Araba, bizim sokağa sapan köşede duruyor. İniyorum.

— Bereket versin beyim!

Bilirsiniz: Sarhoşlar hovarda olur.

Karanlığın içinde, yağlı bir kamçı sesi şakladı.

Bu sokakta, adımlarım hiç bir taşın yabancısı sayılmaz.

Eve yaklaştıkça ayılıyorum.

İşte, şu kafesleri altın delikli odada, bensiz yapılmış muhakememin kararı şimdi beni bekliyor!

Kapıyı çalıyorum.

Lâmba, merdivenleri iniyor.

— Kim o?..

Bu erkek sesini tanıyorum:

Dayım..

Pabuçlukta, biribirimizi anlıyan sıcak gözlerle bakışıyoruz.

— Arkası var —

Seçme, Güzel Şiirler

Cepheye giderken

Otuz altılılar çağrıldı gayri,
Elvedâ annecim gideyim artık
Yiğitler yârinden ayrıldı gayri
Elvedâ annecim gideyim artık

Huduttan hududa yollar geçilmez
Cepheden cepheye yüzler seçilmez
Bir vatandan bir de senden geçilmez
Elvedâ sevgilim gideyim artık!

Dönmezsem geriye ağlama sakın
Gayri şu küçücük yavruma bakın
Gelmeyin yetişir, beni bırakın,
Elveda dostlarım gideyim. artık!

Zeki KARAAĞAÇLI

Bırak beni gideyim

Bırak beni gideyim, bekleyenler var.
Senelerdir yolumu, gözleyenler var.
Albayrağı o yerde, özleyenler var.
Bırak beni gideyim, bekleyenler var.

Bırak beni gideyim, ağlıyor Tuna
Yıllardır hep bu dertle, çağlıyor Tuna
Bu ayrılık kalbimi, dağlıyor Tuna
Bırak beni gideyim, ağlıyor Tuna...

M. Fazıl OKYAY

özleyiş

— Yeğenim Suzan METİNER'e —

Bir gün yorgun bir rüzgâr aralık kapınızdan,
İçeriye girecek dertli bir yolcu gibi..
Gözlerinden yaş olup dökülecek bir hicran,
Ve hasret çağlıyacak dudağında su gibi!.

Bu rüzgâr saçınızda el gibi dolaşacak,
Ve hasretle öpecek siyah gözlerinizi..
Sizlerle ayrı ayrı sarılıp koklaşacak,
Gizlice okşayacak mâsum yüzlerini..

Rüzgârlara karışıp ben de bir rüzgâr gibi,
Kuşlarla dertleşerek yolları aşacağım.
Aralık kapınızdan girip bir akşam vakti,
Yorgun argın sizlere bir gün kavuşacağım.

H. Basri ÇINAR

Sazımın tellerinde

Gurbet ellerinde ağlar yoldaşlar
Hasretle gözünden süzülür yaşlar
O süzülen yaşlar gönlüme akar
Kor olur orada bir ülkü yakar

Hasret kokusu var doğu yelinde
Kardeşler alğıyor gurbet elinde

Enginde hasretle sular çağlarmış
Kırık gül dalında bülbül ağlarmış
Çok görme gözümde bir damla yaşı
Başım, yüce dağların dumanlı başı.

Engine hasretle çağlar gibiyim
Kırık gül dalında ağlar gibiyim.

İlhan DEMREN

MİLLİYETÇİ DERGİLER

Güzel Sanatlar Akademisinde

(10 uncu sahifeden devam)

lanmıştır. Bu, modern tezyinatın milli sanayimizde tatbiki için yapılmış muvaffak bir tecrübedir. Keza bu halının yanıbaşındaki küçük halı aynı gaye ile aynı atelyede yapılmış güzel bir eserdir. Sergide mutena bir mevki alan duvar halısına gelince: bu eser memlekette ilk defa resmi halıya tatbik etmek yolunda bir tecrübedir. Bu halı Akademinin umumî tezyinat atelyesinde hazırlanan desen üzerine Selçuk Kız Sanat Okulunda işlenmiştir ve cidden nefis bir tablodur.

Aynı atelyenin hazırladığı kumaş desenlerinin bazıları kumaş üzerine tatbik edilerek emprime ve eşarplar vücuda getirilmiştir. Bu örnekler Türk endüstrisi için Akademinin, ileride, bir mihrak teşkil edebileceğini göstermektedir.

TÜRK TEZYİNATI

Tezhip, cilt, ebru, ahâr, hat gibi eski medeniyetimizin içinde asırlarca zaman yüksek bir mevki işgal etmiş ve millî mefahirimiz meyanına giren birçok eserler vermiş bulunan Türk Tezyini Sanatları bu şubede tedris olunmaktadır. Bu şubenin teşhir olunan eserleri ince bir dikkat, büyük bir gayret ve sabırla meydana gelmiş hakiki emek mahsulüdür. Her biri aylarca devam eden bir sâyin yadigârı olan tezhipleri, ciltleri, seyrederken takdir duymamak imkânsızdır.

HEYKEL

Büyük serginin heykel kısmına girildiği vakit iki salonu işgal eden 50 kadar muhtelif heykelle karşılaşılmaktadır. Bu kısmın bilhassa büyük bir zevki selim ile tertip edildiği göze çarpmaktadır. Teşhir edilen eserler yeni ve eski bütün talebenin yüksek bir alâka ve sevgi ile çalıştığını göstermektedir.

Şube talebesinin sayısı mahduttur. 14 talebeden ibarettir. Bu, dünyanın hemen her tarafında böyledir. Zira heykel tedrisatı hususî bir istidattan başka geniş bir yere ve bir çok vesaite lüzum arzetmektedir. Bununla beraber bu 14 talebelik şubenin verimi kemiyet bakımından büyük bir memnuniyetle karşılanmağa değer.

Kâmil Sonadın figürleri, Anıt-Kabir için rölyefi, zeybeği ve talebe Zerrin tarafından yapılan Vali Lûtfi Kırdar'ın büstü nefis birer sanat eseridir. Keza Cemal Nadir'in talebe Cemal tarafından hazırlanan büstü çok güzeldir. Bunlardan başka serbest etüdler, müsabaka vazifesi olan pehlivanlar cidden takdire değer...

Sergide eseriyle temayüz eden diğer talebeler şunlardır: Şadi Çalık, Nihal, Türkan ve Ekrem Altunay....

ÇINARALTI

177 Çınaralti Sayı 4/7 20 Ocak 1942 Devamı